

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Bakalářská práce

**Vývoj a perspektiva cestovního ruchu Plzeňského kraje
se zaměřením na Šumavské trojhradí**

Monika Šlajsová

© 2022 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Monika Šlajsová

Ekonomika a management

Název práce

Vývoj a perspektiva cestovního ruchu Plzeňského kraje se zaměřením na Šumavské trojhradí

Název anglicky

Development and prospects of tourism in the Pilsen Region with the focus on Šumavské trojhradí

Cíle práce

Cílem práce je posoudit dynamiku vývoje vybraných ukazatelů cestovního ruchu v Plzeňském kraji pomocí statistických metod. Práce se zaměří na počty a strukturu přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních a na návštěvnost Šumavského trojhradí. Součástí řešení budou statistické předpovědi některých ukazatelů. Výsledek zkoumání bude sloužit k předložení návrhů, které by mohly zvýšit zájem turistů o tento kraj a o jeho historické a přírodní památky.

Metodika

Podkladová data budou čerpána z Českého statistického úřadu, z MMR, z krajských statistik a z poskytnutých dat jednotlivých památek. Vytvořená databáze bude analyzována metodami z oblasti časových řad.

Harmonogram:

Studium odborné literatury a odborných textů: 04/2021-09/2021

Předložení konečné podoby literární rešerše: 10/2021

Výběr a zpracování dat: 08/2021-01/2022

Předložení konečné podoby bakalářské práce: 15.2. 2022

Doporučený rozsah práce

30 – 50 stran

Klíčová slova

cestovní ruch, turista, návštěvník, historická památka, hromadné ubytovací zařízení, služby v cestovním ruchu, časová řada, sezónnost

Doporučené zdroje informací

- BERÁNEK, Jaromír. *Ekonomika cestovního ruchu*. Praha: Mag Consulting, 2013. ISBN 978-80-86724-46-1.
- DROBNÁ, Daniela a MORÁVKOVÁ, Eva. *Cestovní ruch: pro střední školy a pro veřejnost*. Praha: Fortuna, 2010. ISBN 978-80-7373-079-6.
- HESKOVÁ, Marie. *Cestovní ruch: pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. Praha: Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-948-3.
- HINDLS, Richard. *Statistika pro ekonomy*. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-43-6.
- HOLLOWAY, J. Christopher a HUMPHREYS, Claire. *The Business of Tourism*. Londýn: SAGE Publications, 2020. ISBN 978-1-52645-944-2.
- HORNER, Susan a SWARBROOKE, John. *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času*. Praha: Grada, 2003. ISBN 80-247-0202-9.
- KOTÍKOVÁ, Halina, SCHWARTZHOFFOVÁ, Eva a Fakulta tělesné kultury. *Cestovní ruch*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5189-3.
- ORIEŠKA, Ján. *Metodika činnosti průvodce cestovního ruchu*. Praha: Idea servis, 2007. ISBN 978-80-85970-57-9.
- ORIEŠKA, Ján. *Služby v cestovním ruchu*. Praha: Idea servis, 2010. ISBN 978-80-85970-68-5.
- RYGLOVÁ, Kateřina. *Cestovní ruch: soubor studijních materiálů*. Ostrava: Key Publishing, 2009. ISBN 978-80-7418-28-6.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Marie Prášilová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 6. 9. 2021

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 5. 10. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 08. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Vývoj a perspektiva cestovního ruchu Plzeňského kraje se zaměřením na Šumavské trojhradí“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. 3. 2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. Ing. Marii Prášilové, CSc. za ochotu, poskytnuté rady a vedení mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat správě hradu Kašperk, hradu Rabí a hradu Velhartice za poskytnutá data a cenné informace.

Vývoj a perspektiva cestovního ruchu Plzeňského kraje se zaměřením na Šumavské trojhradí

Abstrakt

Bakalářská práce analyzuje vývoj počtu hromadných ubytovacích zařízení, vývoj počtu hostů a jejich přenocování v Plzeňském kraji. Dále analyzuje návštěvnosti Šumavského trojhradí, pod které spadají hrady Kašperk, Rabí a Velhartice. Sledovaným obdobím je časová řada let 2011–2020. Praktická část zkoumá tato data pomocí elementárních charakteristik časových řad a trendových funkcí. Dále predikuje vývoj návštěvností jednotlivých hradů a počtu hostů hromadných ubytovacích zařízení. Odhadované hodnoty jsou predikovány na následující dva roky. Na základě čtvrtletních údajů o počtu návštěvníků jednotlivých hradů jsou vytvořeny trendové lineární funkce a sezónní indexy, pomocí kterých byly vypočteny predikce sezón na další 2 roky. Výsledky analýz jsou využity k vytvoření návrhů a doporučení, které by mohly zlepšit efektivnost využití těchto zařízení a návštěvnost památek.

Klíčová slova: cestovní ruch, turista, návštěvník, historická památka, hromadné ubytovací zařízení, služby v cestovním ruchu, časová řada, sezónnost

Development and prospects of tourism in the Pilsen Region with the focus on Šumavské trojhradí

Abstract

The bachelor thesis analyses the development of the number of mass accommodation facilities, the development of the number of guests and their overnight stays in the Pilsen Region. It also analyses the number of visitors to the Šumavské trojhradí, which includes the castles of Kašperk, Rabí and Velhartice. The observed period is the time series of 2011–2020. The practical part examines these data using elementary characteristics of time series and trend functions. It also predicts the development of the number of visitors to individual castles and the number of guests of mass accommodation facilities. The estimated values are predicted for the following two years. Based on the quarterly data on the number of visitors to each castle, trend line functions and seasonal indexes are constructed, which are used to calculate seasonal predictions for the next 2 years. The results of the analyses are used to make suggestions and recommendations that could improve the efficiency of the use of these facilities and the visitation to the sights.

Keywords: tourism, tourist, visitor, historical monument, mass accommodation, tourism services, time series, seasonality

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika	11
3 Teoretická východiska	14
3.1 Základní pojmy a definice.....	14
3.1.1 Definice cestovního ruchu	14
3.1.2 Dělení návštěvníků	14
3.2 Typologie cestovního ruchu	15
3.2.1 Druhy cestovního ruchu.....	15
3.2.2 Formy cestovního ruchu	17
3.3 Faktory cestovního ruchu	18
3.3.1 Selektivní faktory.....	18
3.3.2 Lokalizační předpoklady.....	20
3.3.3 Realizační předpoklady.....	20
3.3.4 Dělení území z hlediska cestovního ruchu	21
3.4 Služby cestovního ruchu	21
3.4.1 Informační služby	22
3.4.2 Dopravní služby	22
3.4.3 Ubytovací služby	24
3.4.4 Stravovací služby	24
3.4.5 Sportovně-rekreační služby	25
3.4.6 Kulturně-společenské služby	25
3.4.7 Průvodcovské a asistenční služby.....	26
3.5 Ekonomika cestovního ruchu.....	27
3.5.1 OECD.....	27
3.5.2 Satelitní účet	27
3.6 Trh cestovního ruchu.....	27
3.6.1 Nabídka na trhu cestovního ruchu	28
3.6.2 Poptávka na trhu cestovního ruchu.....	28
3.7 Organizace cestovního ruchu	28
3.8 Programy na podporu cestovního ruchu	30
4 Charakteristika Plzeňského kraje	31
4.1 Vybrané památky	32
5 Vlastní práce.....	34

5.1	Analýza počtu hromadných ubytovacích zařízení	34
5.2	Analýza počtu hostů hromadných ubytovacích zařízení a jejich přenocování	35
5.3	Analýza návštěvnosti hradu Kašperk	39
5.4	Analýza návštěvnosti hradu Rabí.....	42
5.5	Analýza návštěvnosti hradu Velhartice.....	45
5.6	Šumavské trojhradí.....	48
6	Návrhy a doporučení	50
7	Závěr.....	52
	Seznam použitých zdrojů	54
	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk.....	59
	Seznam obrázků	59
	Seznam tabulek	59
	Přílohy.....	60

1 Úvod

Počátky cestovního ruchu sahají hluboko do historie lidstva. Mezi prvotní důvody k cestování se řadí obchod, zajištění potravy, náboženství či vzdělávání. Dále se také cestovalo za účelem vojenských výprav a vědeckých bádání.

Rozkvět cestovního ruchu se ale pojí až s průmyslovou revolucí od poloviny 19. století, kdy docházelo k hospodářskému růstu a rozvoji průmyslu. Lidé tak měli více volného času a zvyšovala se i jejich životní úroveň. Postupně se také budovala ubytovací, dopravní, stravovací či sportovní zařízení. Hlavními stavbami byla především lázeňská zařízení. Od poloviny 20. století se již cestovní ruch stává úkazem, který je každodenní součástí života lidí a stává se nedílnou složkou celosvětové ekonomiky.

Rozmach cestovního ruchu na našem území souvisel především s rozvojem lázeňství a trampingu na začátku 20. století. Započala výstavba velkých hotelů a zakládaly se podniky zaměřující se na cestovní ruch. Mezi nejznámější podniky patřil ČEDOK a Klub československých turistů. ČEDOK (Československá cestovní a dopravní kancelář) byl založen v roce 1920 a stal se tak nejstarší cestovní kancelář v ČR. Klub československých turistů (KČST) byla organizace spravující několik chat, útulen, rozhleden, hradů a zřícenin. Později její členové pořádali plesy a další společenské zábavy.

Cestovní ruch je v České republice v současné době podporován Ministerstvem pro místní rozvoj. Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR pro rok 2014 až 2020 je dokumentem, který se zaměřoval na plánování rozvoje cestovního ruchu tohoto období. Za rok 2021 byl vyhlášen dotační program na podporu velkých cestovních kanceláří tvořících až 80 % trhu zájezdů České republiky.

Plzeňský kraj je spjat s historickými památkami – s hrady, zámky, kostely, podzemím či technickými památkami, přírodou – Šumavou a jejími pěti ledovcovými jezery, Českým lesem či Brdy, kulturními zážitky, které poskytují muzea, galerie, divadla a festivaly. Cestovní ruch je v turistickém regionu Šumava zaměřen zvláště na přírodu a historické památky.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je analyzovat vývoj počtu ubytování v hromadných ubytovacích zařízeních, počtu hostů a počtu jejich přenocování v Plzeňském kraji v letech 2011–2020. Pomocí těchto dat je vytvořena časová řada, na které je zkoumán její vývoj, sezónnost, trend a predikce vývoje budoucích dvou let. Pozornost je věnována významným historickým památkám Šumavského trojhradí, které je tvořeno hradem Kašperk, hradem Velhartice a hradem Rabí. Hodnoceným ukazatelem těchto objektů je jejich návštěvnost v letech 2011–2020. Součástí řešení je popis sezónnosti návštěvnosti památek a jejich krátkodobá predikce. V návrzích a doporučeních se práce zaměřuje na výsledky, které jsou podkladem pro rozvoj cestovního ruchu v budoucnosti, díky kterým je možno efektivněji využít potenciál zařízení a památek na území Šumavy a jejího blízkého okolí.

2.2 Metodika

Bakalářská práce se dělí na dvě části, a to na teoretickou a praktickou. Teoretická část je zaměřena na teoretická východiska cestovního ruchu. Podklady pro tuto část byly získány z odborné literatury a webových stránek. Praktická část analyzuje data pomocí elementárních charakteristik časových řad, trendových funkcí, sezónnosti a predikcí vývoje následujících období. Podklady pro tyto analýzy byly poskytnuty správci jednotlivých památek a Českým statistickým úřadem. Analýza byla počítána pomocí programu TIBCO Statistica® 13.5.0 a programu Microsoft Excel.

Elementární charakteristiky časových řad

Časová řada je posloupnost dat, ve kterých je proměnná veličina y_t závislá na čase. Elementární charakteristiky časových řad slouží k určení dynamiky zkoumaných dat a celkovému přehledu o vývoji dat v časové řadě. V bakalářské práci byly použity tyto vztahy:

- *1. absolutní diference* – neboli absolutní přírůstek je rozdílem dvou po sobě jdoucích hodnot časové řady a určuje tak nárůst či pokles daného období s obdobím předešlým:

$$dy_t = y_t - y_{t-1}, \text{ kde } t = 2, 3, \dots, n;$$

- *koeficient růstu* – označuje bezrozměrnou veličinu, která udává poměr daného období s obdobím předešlým a značí tak relativní chronologickou rychlost změn zkoumaných dat v časové řadě:

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}}, \text{ kde } t = 2, 3, \dots, n;$$

- *geometrický průměr* – průměr koeficientů růstu:

$$\bar{z}_G = \sqrt[n]{\frac{x_n}{x_0}}, \text{ kde } n \text{ je počet období};$$

- *tempo růstu* – koeficient růstu v procentuálním vyjádření;
- *průměrný koeficient růstu* – je určen geometrickým průměrem všech koeficientů růstu:

$$\bar{k} = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}}, \text{ kde } n \text{ je počet období};$$

- *relativní přírůstek* – procentuální nárůst či pokles hodnoty porovnávané s hodnotou předcházející:

$$\delta = \frac{y_t}{y_{t-1}} - 1, \text{ kde } t = 2, 3, \dots, n;$$

- *bazický index* – poměr hodnot období s hodnotou výchozího období (báze) q_0 určení jejich vývoje:

$$I_{i/0} = \frac{q_i}{q_0}, \text{ kde } q_i = 2, 3, \dots, i.$$

Modely časových řad

Předpokladem této analýzy je přítomnost trendu, periodického a náhodného kolísání v časové řadě. Vyrovňovací funkce, které byly použity v bakalářské práci pro popis trendu:

- *lineární funkce*: $T_t = a + bt$,
- *kvadratická funkce*: $T_t = a + bt + ct^2$,
- *logaritmická funkce*: $T_t = a + b \log t$, kde a, b jsou parametry, $t = 1, 2, \dots, n$.

Bodové a intervalové odhady časových řad

Základem pro bodové i intervalové odhady je extrapolace trendu časové řady. Bodový odhad se získá dosazením následující proměnné pro odhad do vybrané funkce. Intervalový odhad je charakterizován dolní a horní mezí. Hladina významnosti α je nastavena na hodnotu 0,05, tedy 95 % pravděpodobnost, že se odhadované hodnoty budou vyskytovat v tomto intervalu:

$$P(u_{i+k} - \Delta \leq u_{i+k} \leq u_{i+k} + \Delta) = 1 - \alpha.$$

Časová řada a sezónnost

Sezónnost je periodicky se opakující složka časové řady za období kratší než jeden rok, kdy nejčastějším obdobím je měsíc či čtvrtletí. Na sezónnost má vliv především střídání ročních období. Dalšími faktory mohou být každoroční zvyklosti jako jsou například letní prázdniny či svátky a tradice jakými jsou např. Velikonoce, Vánoce. Následná predikce sezónnosti je popsána sezónními indexy. V této bakalářské práci je uvažován poměr průměru jednotlivých sezón y_t s průměrem celého sledovaného období y'_t :

- sezónní index: $s_t = \frac{y_t}{y}$ [48][49][50].

3 Teoretická východiska

3.1 Základní pojmy a definice

3.1.1 Definice cestovního ruchu

Výraz cestovní ruch se pojí s anglickým slovem *Tourism* pocházející z francouzského slova *Tour*, které znamená cesta [1].

Drobná a Morávková definují, že „*cestovní ruch (angl. Tourism) je činnost osoby, cestující ve volném čase na přechodnou dobu do místa mimo její trvalé bydliště, a to za jiným účelem, než je vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě*“ (Drobná a Morávková, s. 9, 2010).

Cestovní ruch je podle MMR popisován jako sociální, kulturní a ekonomický úkaz popisující cestování lidí do měst a zemí, které se liší od místa jejich trvalého bydliště. Účelem této cesty je osobní či pracovní záležitost [3].

Druhý domov je dle Českého statistického úřadu charakterizován jako rekreační zařízení, za které se považuje chata či chalupa nesloužící jako trvalé bydliště [4].

Objektem cestovního ruchu rozumíme důvod k navštívení daného místa [5].

3.1.2 Dělení návštěvníků

Návštěvník je pojmem, který je vysvětlován jako účastník cestovního ruchu. Dělí se podle délky návštěvy, a to na jednodenního návštěvníka a na turistu.

Jednodenní návštěvník či *výletník* stráví v daném místě pouze den, bez přenocování, tedy bez využití ubytovacího zařízení.

Turista je chápán jako účastník cestovního ruchu, který stráví minimálně jednu noc mimo svůj domov [8][4]. Dle délky ubytování se dále rozlišuje na *turistu na dovolené*, který v dané destinaci stráví více dní (v ČR 2–3 noci) a na *krátkodobě pobývajícího turistu*, který využívá kratšího pobytu než turista na dovolené a současně na daném místě využije minimálně jednodenní pobyt [5].

Tranzitní návštěvník je účastníkem cestovního ruchu, který v dané lokalitě buď stráví noc a tím pádem se stává turistou, který dále pokračuje v cestě, nebo se jako jednodenní návštěvník v místě pouze zastaví a pokračuje do cíle své cesty [4].

Domácím návštěvníkem neboli rezidentem je z hlediska mezinárodního cestovního ruchu osoba, která pobývá v dané zemi minimálně po dobu jednoho roku. Z hlediska domácího cestovního ruchu je to alespoň půl roku [8].

Zahraničním návštěvníkem neboli nerezidentem je pak osoba, která navštěvuje jinou zemi, než je její trvalé bydliště [4].

3.2 Typologie cestovního ruchu

Do typologie cestovního ruchu spadají jeho druhy a formy. Druhy vyjadřují způsob, jakým je cestovní ruch realizován. Formy cestovního ruchu se vysvětlují jako podněty, kvůli kterým návštěvník do daného místa cestuje [2].

3.2.1 Druhy cestovního ruchu

Existuje několik hledisek, podle kterých se druhy cestovního ruchu dělí na:

a) geografické hledisko

- domácí cestovní ruch – cestování obyvatel daného státu uvnitř jeho území,
- zahraniční cestovní ruch – účastníci cestovního ruchu navštěvují zahraniční státy, tedy překračují jejich hranice [6].

- Z pohledu konkrétního státu lze cestovní ruch dále dělit na:

- výjezdový cestovní ruch (outgoing) – návštěvníci cestují do zahraničních států,
- příjezdový cestovní ruch (incoming) – návštěvníci ze zahraničních států cestují do určité země,
- tranzitní cestovní ruch – k dosažení daného cíle účastníci projíždějí přes území daných států [2],

b) délku pobytu

- krátkodobý cestovní ruch – je omezený počtem přenocování, nejčastěji se jedná o tři dny,
- dlouhodobý cestovní ruch – pro pobyt v rozmezí tří dnů až šesti měsíců [2][9],

c) působení peněžní bilance země

- aktivní cestovní ruch – nákupem zboží a statků zahraničními návštěvníky jsou vytvářeny devizy (bezhotovostní finanční prostředky v cizích měnách),
- pasivní cestovní ruch – obyvatelstvo dané země využívá devizy k platbám v cizích zemích (devizy jsou využívány obyvateli země k placení zboží a služeb v jiné zemi) [2],

d) způsob zajištění pobytu i cesty

- organizovaný cestovní ruch – cestovní kanceláře nabízejí návštěvníkům zájezdy, které obsahují nejen dopravu a ubytování, ale také veškerý program v průběhu pobytu,
- neorganizovaný cestovní ruch – je zajišťován samotnými účastníky cestovního ruchu, kteří ovšem mohou využít některých služeb, jakou je například rezervace letenek [6],

e) počet účastníků

- individuální cestovní ruch – návštěvník cestuje individuálně či se svou rodinou,
- skupinový cestovní ruch – účastní se ho skupina lidí, která se navzájem zná [5],

f) způsob hrazení výdajů

- komerční cestovní ruch – výdaje jsou hrazeny účastníkem v plné výši,
- sociální cestovní ruch – část výdajů je hrazena účastníkem a část je placena určitou organizací – příkladem může být zdravotní pojišťovna, která zčásti hradí léčebný pobyt [6],

g) vliv na environmentální prostředí

- měkký cestovní ruch – snaha o minimální dopad na životní prostředí, využívání zdrojů, které jsou dostupné; jedná se tak o agroturistiku či ekoturismus,
- tvrdý cestovní ruch – využívá veškeré zdroje bez ohledu na životní prostředí dané lokality a dopadů na něj [2],

h) věk účastníků

- cestovní ruch dětí – organizovaný pobyt dětí do 15 let, které se účastní táborů, školních výletů, pobytů v přírodě či sportovních pobytů,
- cestovní ruch mládeže – cestování mládeže a studentů ve věkovém rozmezí 15 až 24 let,
- cestovní ruch rodin – rodiny cestující se svými dětmi,
- cestovní ruch seniorů – účastní se ho převážně senioři a lidé třetího věku [6],

i) prostředí pobytu

- městský cestovní ruch – cílem je návštěva měst, jejich historických památek a jejich dalších zajímavých cílů,
- venkovský cestovní ruch – pobyt v přírodě ve venkovském prostředí, venkovská turistika – cykloturistika, jízda na koni, lov ryb či horolezectví,
- lázeňský cestovní ruch – cestování za lázeňskými a léčebnými pobyty [6][7].

3.2.2 Formy cestovního ruchu

Podle motivace návštěvníků k navštívení daného cíle se formy cestovního ruchu dělí na:

1) Základní formy

- rekreační cestovní ruch – jeho účastníci tvoří významný podíl na celkovém cestovním ruchu; cílem účastníků je pasivní i aktivní odpočinek – hry, záliby, kutilské činnosti, péče o zahradu či houbaření [6][9],
- kulturně poznávací cestovní ruch – cestování za kulturními památkami (muzea, výstavy, galerie) a historickými památkami (hrady, zámky, skanzeny, zříceniny, kostely, historická centra měst), kulturními akcemi (divadelní hry, muzikály, kina, festivaly, slavnosti) a přírodními atraktivitami (parky, naučné stezky, zahrady, přírodní rezervace apod.) [2],
- sportovní cestovní ruch – cílem je aktivní odpočinek ve formě různých sportů: cyklistika, turistika; pasivní odpočinek formou účasti diváků na sportovních akcích [2],

- lázeňský a léčebný cestovní ruch – motivací účastníků je léčba či relaxace v lázeňských zařízeních; lidé tyto pobyty mohou absolvovat i z důvodu posílení fyzického či psychického zdraví [8][6],

2) Specifické formy

- dobrodružný cestovní ruch – jedná se o lovecké cesty, expedice do divoké přírody, testování extrémních sportů,
- vzdělávací cestovní ruch – může se jednat o programy určené na poznávání nových zemí a jejich kultur, jazyků, tradic či různých památek nebo o programy určené k učení různých dovedností a sportů,
- náboženský cestovní ruch – putování za místy s náboženskou tematikou,
- mezi další specifické formy se řadí cestovní ruch: mládeže a seniorů, s profesními motivy, kongresový, nákupní, lovecký a rybářský, gastronomický atd [2][6][8].

3.3 Faktory cestovního ruchu

Jedná se o podmínky, které ovlivňují okolí, organizaci a rozvoj cestovního ruchu. Existují čtyři typy faktorů cestovního ruchu: selektivní, lokalizační, realizační a rajonizace [8].

3.3.1 Selektivní faktory

Selektivní faktory se dále dělí na objektivní a subjektivní. Jsou postaveny na aktivní nebo pasivní účasti jako poskytovatelé či účastníci cestovního ruchu [2].

Objektivní faktory

a) Politické prostředí

Z politického hlediska je cestovní ruch ovlivňován smlouvami, zákony a mírovými dohodami mezi jednotlivými státy. Pro pozitivní rozvoj je zde nutný pocit bezpečí s minimálním rizikem kriminality, války či terorismu. Cestovní ruch je dále závislý na státních orgánech, které rozhodují o strategii a programech pro rozvoj cestovního ruchu jednotlivých regionů [10][5]. Z dlouhodobého hlediska je

požadována politická stabilita, která zajistí lepší podmínky pro rozvoj cestovního ruchu [12].

b) Ekonomické faktory

Do ekonomických faktorů se řadí převážně hospodářský růst, inflace, nezaměstnanost, stabilita cenové hladiny, příjmy obyvatel a výše úrokové míry. Hospodářský růst je podmíněn vývojem hrubého domácího produktu, který je definován jako konečná hodnota statků a služeb, které byly vyprodukovány v určitém období (nejčastěji za jeden rok) a na určitém území [11][12].

Nezaměstnanost a příjmy obyvatel spolu úzce souvisí, neboť s poklesem příjmů se zvyšuje nezaměstnanost a dochází tak k negativním dopadům na cestovní ruch [5].

c) Demografické faktory

Z demografického hlediska se nahlíží na počet a strukturu obyvatelstva, věkové skupiny (rozložení, délku života), životní úroveň či složení rodin. Lidé se cestovního ruchu nejen účastní, ale jsou také pracovní silou tvořící cestovní ruch [8][12].

d) Ekologické podmínky

Předpokladem pro růst cestovního ruchu v přírodních lokalitách jsou dobré podmínky, čistota ovzduší či místa k rekreaci. V dnešní době je snaha o vytvoření rovnováhy mezi přírodou a člověkem. Negativním vlivem na přírodní podmínky mohou být motorová vozidla, a tak je na některých územích jejich přístup omezen či zcela zakázán [5].

e) Administrativní vlivy

Administrativní faktory řeší veškeré zákony, vyhlášky a předpisy týkající se cestovního ruchu. Zabývají se tak především pasy, vízy, daněmi, cly, výměnou peněz či povinností očkování pro možnost navštívení daných zemí [8].

f) Sociální faktory

Sociální faktory zkoumají otázky týkající se životní úrovně a stylu, množství volného času, pracovních podmínek a sociální pomoci u sociálně slabších skupin obyvatel [5][8].

g) Technicko-technologické faktory

Jedná se o prostředí týkající se informačních technologií, infrastruktury v dopravě, obchodu, sportovních činností, ubytování, stravování a jiných doplňkových služeb. V dnešní době jsou velmi důležité informační technologie, díky kterým se zvyšuje efektivita služeb a zároveň se snižuje počet pracovníků. Další důležitou součástí těchto faktorů jsou rezervační systémy poskytující informace, napomáhající při rozhodování uživatelů a šetření energií a času [5][8].

Subjektivní faktory

Do subjektivních faktorů spadají veškeré psychologické vlivy, marketingová propagace, významnost a úroveň kultury obyvatel. U cestovního ruchu mají vliv na rozhodování lidí, jakým způsobem se jej budou účastnit [2]. Základem psychologických faktorů je motivace lidí, jejich vnímání, postoj a učení. Díky těmto faktorům je pak možné využít potenciál cílových skupin pro tvorbu marketingu [8].

3.3.2 Lokalizační předpoklady

Lokalizačními faktory se rozumí využití konkrétního území z hlediska přírodních a společenských podmínek. Předpoklady přírodního rázu se zabývají souborem přírodních podmínek, zajímavostí, podnebného prostředí, zvířectvem a vegetací. Sociálními předpoklady jsou historické památky, kulturní památky, sportovní akce a soutěže či společenské akce [8].

3.3.3 Realizační předpoklady

Jedním z hlavních rozhodujících předpokladů pro výslednou realizaci cestovního ruchu je doprava a materiálně technická základna seskupující služby cestovního ruchu. Jedná se tak především o stravovací a ubytovací služby, služby cestovních kanceláří či

služby sportovních zařízení. Materiálně technická základna má své ukazatele kapacity, pod které se řadí kapacita a kvalita stravovacích a ubytovacích služeb, jejich úroveň modernizace a restrukturalizace, návštěvnost či limit využití oblasti z hlediska služeb [8][2].

3.3.4 Dělení území z hlediska cestovního ruchu

Území se dělí z hlediska cestovního ruchu na vhodná a nevhodná pro jeho realizaci. V České republice existuje 47 územních jednotek, které jsou dále děleny do čtyř oblastí zabírajících 79 % její plochy. Oblasti se od sebe odlišují dle významu, vhodnosti z pohledu cestovního ruchu a využití času (celoroční nebo sezónní provoz) [8].

NUTS

Evropská unie klasifikuje území na teritoriální jednotky NUTS (La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques) a na místní samosprávné jednotky LAU (Local Administrative Units). Tyto jednotky byly vytvořeny za účelem jednotného srovnávání území [13]. Existuje šest těchto jednotek:

- NUTS 0 = stát,
- NUTS 1 = území,
- NUTS 2 = oblast (sdružené kraje, tzv. regiony soudržnosti),
- NUTS 3 = kraj,
- LAU 1 (dříve NUTS 4) = okres,
- LAU 2 (dříve NUTS 5) = obec (základní územní jednotka) [8][14].

3.4 Služby cestovního ruchu

Služba je definována jako činnost nehmotného charakteru, která uspokojuje potřeby lidí [15]. Služby jsou průřezového charakteru, jsou tedy produkovány podniky cestovního ruchu i subjekty soukromého a veřejného sektoru [16].

Služby jsou převážně nehmotného typu. V porovnání se zbožím se u nich vyskytují dané rysy, dělí se na obecné a speciální. Obecné jsou charakterizovány nemateriálností, vysokou spotřebou živé práce, začleněním vnějšího vlivu do procesu nabízení služeb a jejich

nestalostí. Mezi speciální znaky se řadí hlavně spojitost služeb z hlediska času a místa na základní nabídku cestovního ruchu, komplexnost služeb, možnost zastupitelnosti služeb, provázanost oborů služeb, sezónnost služeb a nutné zprostředkování informací o službách [16].

Služby cestovního ruchu se dělí na dodavatelské a zprostředkovatelské. Do dodavatelských se řadí služby informační, dopravní, ubytovací, stravovací, sportovně-rekreační, kulturně-společenské, lázeňské, kongresové, venkovského cestovního ruchu, průvodcovské, asistenční a animační. Pod zprostředkovatelské služby cestovního ruchu patří služby informační, cestovních kanceláří a cestovních agentur [16]. Dále jsou popsány vybrané z nich.

3.4.1 Informační služby

Tyto služby poskytují nezaujaté informace o místech, objektech a službách cestovního ruchu. Po těchto službách je vyžadováno poskytování informací v místě ubytování, při cestování i v konečné destinaci. Hlavním zprostředkovatelem těchto služeb jsou informační centra a turistické informační kanceláře, které poskytují komplexní informace o daných turistických destinacích. Poskytují tak informace o dalších službách cestovního ruchu, převážně informace o možnostech ubytování, stravování, infrastruktuře, o kulturních cílech nebo například o přírodních destinacích a historických památkách [5][16]. Dalšími zdroji informací, které jsou v dnešní době hojně využívány, jsou informační systémy, rezervační systémy a internet, který umožňuje nejdostupnější přístup k informacím [2].

3.4.2 Dopravní služby

Jedná se o přepravování osob účastnících se cestovního ruchu. Osoby jsou přepravovány z místa bydliště do cílové destinace, v jejím okolí a zpět do bydliště. Dopravní služby poskytují nejen přepravu účastníků, ale také přepravu jejich zavazadel a poskytují informace o rezervacích, prodeji cenin či o dopravním spojení [2].

Železniční doprava

Tento způsob dopravy umožňuje hromadnou a bezpečnou přepravu osob. Hlavním cílem této dopravy je zvýšení rychlosti, zlepšení pohodlí a snaha o kooperaci s ostatními druhy dopravy. Železniční doprava je dělena na pravidelnou a nepravidelnou a na vnitrostátní a mezinárodní osobní [16]. V ČR je poskytována tato doprava převážně akciovou společností České dráhy (ČD), která se soustředí na přepravu osob a zboží [9].

Silniční doprava

Jedná se o dopravu po pozemních komunikacích s využitím dopravních prostředků, nejčastěji zahrnující autobusy a osobní automobily. Její nevýhodou je omezenost kapacity vozidel. Výhodami silniční dopravy jsou rychlost, pohotovost, dostupnost míst při husté síti cest a nezávislost. Dělí se na autobusovou dopravu, taxislužbu a individuální dopravu osobním automobilem [2]. Nejrozšířenějším druhem veřejné dopravy je doprava autobusová. Poskytuje přepravu osob ve městech, mezi nimi nebo na větší vzdálenosti. Taxislužba nabízí přepravu osobními automobily. Další možností, jak využít osobní automobil je jeho pronájem prostřednictvím půjčoven aut [16].

Letecká doprava

Jedná se o nejrychlejší způsob přepravy cestujících. Je nejvhodnější formou dopravy pro cestování do vzdálených destinací [9]. Na rozdíl od železniční je tato doprava z velké části závislá na počasí. Její hlavní nevýhodou je vyšší cena letenek [16]. Vlajkovým dopravcem České republiky jsou České aerolinie (ČSA). Úroveň služeb závisí na přepravní třídě. Nejdražší třídou je First Class, která je situována do přední části letadla. Poskytuje možnosti přednostního odbavení zavazadel, polohování sedadel, využití zabudované video obrazovky či občerstvení během letu. Další, nižší třídou, je Business Class sloužící účastníkům obchodních či odborných aktivit. Poslední a nejčtenější třídou je Economy Class. Tato třída je bez polohovatelných sedadel, která jsou poměrně úzká. Při letu jsou poskytovány základní služby zahrnující občerstvení, které je většinou zpoplatněno [2].

Vodní doprava

Přeprava po vodních plochách, jako jsou řeky, jezera, moře a oceány, je jedním z nejstarších druhů dopravy. Nevýhodou se může jevit nízká rychlost přepravy, která je ovšem často využívána pro námořní rekreační plavby, většinou spojené s pobytem. Výhodným parametrem je její velká kapacita [16][8].

3.4.3 Ubytovací služby

Ubytovací služby jsou nedílnou součástí cestovního ruchu a při delším pobytu hrají nepostradatelnou roli. Poskytují přenocování nebo přechodné ubytování v dané destinaci. Do těchto služeb je také zařazeno poskytování informací, místnost pro uschování zavazadel, probouzení ubytovaných či uschování cenných věcí v trezoru [16][9]. V hotelech a motelech bývají jejich součástí stravovací služby. Existují také i samostatně v rámci jednoho areálu, převážně u turistických ubytoven, chatových osad či kempů. Stravovací služby jsou většinou nabízeny formou ubytování se snídaní, polopenze, plné penze nebo all inclusive, ve kterém jsou zařazeny i další služby [16]. Třída ubytovacích zařízení se rozděluje podle počtu získaných hvězd (od 1 do 5), kterých lze dosáhnout absolvováním procesu certifikace. Každá třída má určité požadavky na vybavenost a úroveň poskytovaných služeb. Certifikace hotelů jsou časově omezeny. Od 1. 1. 2016 jsou uznávány na 5 let [8][6][17].

Základním parametrem ubytovacích služeb je tzv. ubytovací jednotka. Ta je charakterizována jako samostatný pokoj či seskupení několika místností, které musí splňovat určité parametry pro ubytování z hlediska vybavenosti a technického uspořádání. Nejčastějšími typy ubytovacích jednotek jsou jednolůžkové, dvoulůžkové a vícelůžkové pokoje, rodinné pokoje a apartmány, které navíc disponují kuchyňským koutem [16].

3.4.4 Stravovací služby

Jedná se o další důležitou službu, která poskytuje uspokojení zákazníka z hlediska výživy a jeho zotavení [6]. Dělí se na základní a doplňkové stravování a na občerstvení. Základními stravovacími zařízeními jsou převážně restaurace, motoresty a samoobslužné restaurace. Do doplňkových se řadí bar, bistro či bufet. Spolu se stravováním mohou být spojeny i další služby, mezi které se řadí převážně společensko-zábavní služba nabízející hudební doprovod či kulturní akce. Nejčastějšími zařízeními s těmito službami jsou kavárny,

vinárny a noční bary. Stravování není nabízeno pouze v cílových místech, ale také v průběhu cestování. Jedná se tak o možnost stravování ve vlacích, letadlech a na lodích. Stravovací zařízení se dělí na stabilní a pohyblivá (kiosek, pojízdné bufety) a podle využití na celoroční a sezónní [16][5].

Kategorie hostinských zařízení

Podle typu nabízených stravovacích služeb se tato zařízení dělí na dva typy, a to na restaurace a bary. Hlavním cílem restauračních zařízení je uspokojit potřeby zákazníka formou nabídky a prodeje pokrmů a doplňkově nápojů. V barech je převážně nabízen prodej nápojů s možností malého občerstvení. Oba tyto typy mohou nabízet společensko-zábavní služby. Za restaurační zařízení se považují: restaurace, samoobslužná restaurace, pohostinství, motoresty, bufety, bistra či kiosky. Do kategorie barů se řadí: denní a noční bary, kluby, vinárny, kavárny, hostince a pivnice [16].

3.4.5 Sportovně-rekreační služby

Tyto služby zaměřené na sport a rekreaci poskytují prostor pro využití přírodních a uměle vytvořených podmínek k aktivnímu odpočinku. K provozování těchto aktivit slouží sportovně-rekreační zařízení většinou spadající pod zařízení ubytovací [5].

Sportovní cestovní ruch nabízí aktivity předpokládající určitou fyzickou kondici návštěvníků. V oblibě jsou sporty zimní, pod které patří lyžování, běh na lyžích, snowboarding nebo bruslení. Letními aktivitami jsou například vodní sporty, plavání, koupání, potápění, tenis, golf, cyklistika, turistika, plážový volejbal, in-line bruslení a jezdeckví. Rekreační cestovní ruch se soustředí na aktivní odpočinek prostřednictvím procházek, sportů, výletů do přírody nebo trávením času na chatách a chalupách [16].

3.4.6 Kulturně-společenské služby

Pro tyto služby, nabízející kulturní a společenský zážitek, je hlavním motivem zábava, poznávání kultury a cestovního ruchu měst. Objekty těchto služeb dělíme na kulturněhistorické objekty, kulturní a osvětová zařízení a na společenská a zábavní zařízení, která jsou součástí ubytovacích a stravovacích podniků. Kulturněhistorické objekty jsou tvořeny např. hrady, zámky, tvrzemi, církevními stavbami, skanzeny aj. Kulturními

a osvětovými zařízeními jsou kina, divadla, galerie, knihovny, zoologické a botanické zahrady, parky či jeskyně. Do společenských a zábavních zařízení spadají kavárny, espressa či vrieté [5][16].

Česká republika disponuje velkým množstvím památek, které jsou zapsané na Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, díky kterému se stávají daná místa atraktivnějšími [16]. V České republice do tohoto Seznamu patří historická města, památky a nehmotná dědictví, kterých je k roku 2021 aktuálně 16 [20].

3.4.7 Průvodcovské a asistenční služby

Pracovníci v těchto službách se starají o doprovod skupin návštěvníků či jednotlivců. Jejich cílem je informovat návštěvníky a seznámit je s předem daným programem. Pracovní pozice v tomto odvětví jsou diferencovány podle jejich funkce. Mezi tyto profese patří vedoucí zájezdu, doprovod zájezdu, místní zástupce, průvodce cestovního ruchu, animátor a koordinátor, hosteska, horský průvodce, sportovní instruktor a vedoucí okružní plavby [2][16]. Průvodcovské činnosti jsou součástí produktu cestovního ruchu. „Z ekonomického hlediska tvoří produkt cestovního ruchu soubor volných statků (vzduch, sluneční svit, déšť apod.), služeb (dopravní, ubytovací, stravovací a další), zboží (jídla a nápoje, turistické mapy, upomínkové předměty apod.) a veřejných statků (prostranství, ve městech, atraktivita cestovního ruchu aj.)“ (Orieška, s. 6, 2007). Průvodci jsou těmi lidmi, kteří se jako první setkávají s návštěvníky a vytvářejí tak první dojem z poskytovaných služeb. Je tedy nutné, aby tito lidé vykazovali odbornou připravenost, vlastnosti a schopnosti uzpůsobené pro komunikaci s lidmi a schopnosti řešit neobvyklé situace a konflikty [2][10][18]. V roce 2001 vznikla Asociace průvodců, zaštiťující kvalifikované a prověřené průvodce. Jejím cílem je seskupovat průvodce různých zaměření, dohlížet na kvalifikační zkoušky průvodců a dále jim poskytovat možnosti dalšího sebezvoje a rozšiřování znalostí [19].

3.5 Ekonomika cestovního ruchu

3.5.1 OECD

Dle výzkumu mezinárodní organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development), zabývající se kooperací členských zemí v oblasti hospodářství, je cestovní ruch nejrozsáhlejším odvětvím, které zaměstnává velké množství lidí [21][22]. Členské státy této organizace jsou založeny na dodržování daných principů, a to na systému tržní ekonomiky, pluralitě demokracie a na ochraně a dodržování lidských práv. V současné době je v OECD třicet členských zemí. Česká republika se do organizace přidala v roce 1995 [23].

3.5.2 Satelitní účet

Satelitní účet poskytuje přehled o ekonomické výkonnosti cestovního ruchu, který lze následně porovnávat s ostatními odvětvími. Zkoumá hlavně procentuální zastoupení cestovního ruchu na hrubém domácím produktu, hrubou přidanou hodnotu, podíl na tvorbě pracovních míst, množství investic, příjmy z daní (DPH, daň z příjmů právnických osob a spotřební daň) a vliv na platební bilanci státu [2][25]. Cestovní ruch se na HDP ČR v roce 2019 podílel 2,9 % (165 mld. Kč) a poskytoval práci 239 600 lidem, čemuž odpovídalo 4,4 % podílu na celkové zaměstnanosti. Hrubá přidaná hodnota vykazovala 143 mld. Kč a její podíl na cestovním ruchu činil 2,8 % [24].

3.6 Trh cestovního ruchu

Na trhu cestovního ruchu dochází ke střetu nabídky a poptávky služeb a zboží. Musí být zohledněny zákaznickovy potřeby a možnosti, a proto by nabídka na trhu měla být co nejvíce různorodá [26]. Trh cestovního ruchu se dělí na subjekty a objekty. Subjekty rozumíme nakupující, kteří jsou nejdůležitější složkou tohoto trhu (podnik, domácnost, další organizace), dále prodávající v podobě dodavatelů (ubytovací, stravovací a dopravní zařízení) a zprostředkovatelů (cestovní kanceláře a agentury), a stát, který ovlivňuje trh cestovního ruchu prostřednictvím právních norem. Objekty pak představují služby (ubytovací, dopravní, stravovací aj.) a zboží (mapy, knihy, brožury, pohlednice či suvenýry). Mezi objekty trhu dále patří i volné statky, které jsou poskytovány přírodou [2].

3.6.1 Nabídka na trhu cestovního ruchu

Do nabídky cestovního ruchu se řadí služby, atraktivita a vybavenost destinace. Služby mají za cíl uspokojit požadavky účastníků. Rozlišují se podle forem cestovního ruchu, a to na stravovací, ubytovací, dopravní, kulturně-společenské, sportovně rekreační, průvodcovské a asistenční, informační a mnohé další. Služby se vyznačují určitými vlastnostmi, a to různorodostí služeb, která zasahuje do mnoha odvětví, pojí se s konkrétním místem jejich poskytování, jsou na sebe navázány ze vztahu místa a času (např. ubytování a stravování), fungují většinou jako celek, jsou zastupitelné (lze využít různé možnosti služeb) a napodobitelné (např. stejný program více cestovních kanceláří). Atraktivita destinace představuje možnosti rozvoje cestovního ruchu. Vybaveností cílového místa rozumíme kapacitu a kvalitu služeb cestovního ruchu. To, jak se nabídka mění a vyvíjí, je zapříčiněno poptávkou cestovního ruchu, cenami, cíli podnikatelských subjektů a jejich konkurencí [2].

3.6.2 Poptávka na trhu cestovního ruchu

Trh cestovního ruchu se zaměřuje na poptávku agregátní, která je definována jako poptávka všech účastníků po veškerých službách a výrobcích. Poptávka je tak především formována potřebami, které zákazníci mají. Poptávka je stejně jako nabídka velmi pestrá, projevuje se u ní sezónnost a je schopna rychle reagovat na změny. Vliv na poptávku mají hlavně ceny výrobků, rozmanitost nabídky, politika, příjmy obyvatel či jejich životní styl [2][26][27].

3.7 Organizace cestovního ruchu

Cestovní ruch je řízen a ovlivňován organizacemi cestovního ruchu. Tyto organizace mají značný vliv na to, jak se cestovní ruch v daných oblastech bude vyvíjet a jakým směrem se bude orientovat. V ČR se jedná především o podvýbory Poslanecké sněmovny ČR, Senát ČR, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Českou centrálu cestovního ruchu, krajské úřady, profesní organizace a zájmová sdružení [6].

Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR je ústřední orgán státní správy zabývající se politikou regionů, politikou bydlení, investiční politikou, územním plánováním a jeho dalších segmentů. Z hlediska cestovního ruchu udává metodiky a vytváří spolupráce pro subjekty, které se účastní chodu cestovního ruchu. Dále participuje na činnostech mezinárodních organizací. Fondy Evropské unie poskytují finance na podporu projektů přispívajících k rozvoji cestovního ruchu [6][28].

Czech Tourism

Czech Tourism neboli Česká centrála cestovního ruchu je státní příspěvková organizace, která spadá pod správu Ministerstva pro místní rozvoj ČR. Náplní této organizace je zatraktivnit cestovní ruch ČR nejen pro české občany, ale i pro zahraniční klientelu. Vytváří tak kampaně od návrhu až po jejich realizaci a zhodnocení. Pro tento výzkum využívá jak masmédiá, tak i tzv. influencer tripy, kdy influenceři (lidé se značným vlivem na sociálních sítích) propagují daná místa formou příspěvků na sociálních sítích [6][29][30].

UNESCO

UNESCO je organizace s vizí o budování míru na mezinárodní úrovni v oblasti školství, vědy a kultury. Z hlediska cestovního ruchu má za cíl ochránit nejvýznamnější světové a kulturní dědictví. Česká republika má na seznamu takovýchto položek šestnáct. V roce 2021 byla na tento seznam přidána Slavná lázeňská města Evropy. Zapsáním na tento seznam se dědictví stává pro návštěvníky atraktivnějším místem [31][32].

Národní památkový ústav

Národní památkový ústav je příspěvková organizace řízena Ministerstvem kultury České republiky. Jejím cílem je evidovat a spravovat státní památky. Dále shromažďuje data o historii daných památek, podle kterých se posuzuje jejich hodnota. Důvody pro úpravu, přestavbu či další činnosti musí být odůvodněny na základě historických podkladů či vědeckých šetření [33].

3.8 Programy na podporu cestovního ruchu

Ministerstvem pro místní rozvoj byla vytvořena Strategie rozvoje cestovního ruchu ČR 2021–2030, která řeší strategie nejen v oblasti průmyslu a obchodu, kultury, školství či zemědělství, ale také otázky životního prostředí a klimatických změn. Tato Strategie vidí ČR jako inovativní destinaci, která je zároveň udržitelná, kvalitní a efektivní. Pod tuto Strategii spadají tzv. Akční plány, které jsou zpravidla plánovány na dvouleté nebo tříleté období [34]. Akční plán pro období 2022–2023 se zaměřuje především na protikrizová opatření, která znesnadňují rozvoj cestovního ruchu v nepříznivé době. Dále se snaží zohlednit dopady cestovního ruchu na prostředí, ve kterém je realizován. Následující Akční plán bude zohledňovat výsledky plánu předchozího, který bude jeho součástí. Všechny tyto programy na podporu rozvoje jsou schvalovány Vládou ČR [35].

4 Charakteristika Plzeňského kraje

Plzeňský kraj s hlavním městem Plzeň se nachází v jihozápadní části České republiky. Sousedí se čtyřmi kraji – Karlovarským, Středočeským, Jihočeským a Ústeckým. Na jihozápadě je tvořen hranicí se Spolkovou republikou Německo. Je členěn na sedm okresů a 57 obcí se statutem města (2019). Jeho rozloha činí 7 649 km², čímž se řadí mezi tři největší kraje ČR. Plzeňský kraj čítá 590 250 obyvatel (30. 9. 2021). Hustota zalidnění 75 obyvatel/km² ho řadí na druhé místo nejhřidčeji osídlených krajů. Tato skutečnost je způsobena především velkou plochou tvořenou přírodními parky a chráněnými oblastmi. Průměrný věk obyvatel je 42,8 let [35][36]. Kraj je charakteristický svou různorodou krajinou. V příhraniční oblasti se nachází Národní park Šumava a CHKO Český les, u hranice se Středočeským krajem pak CHKO Brdy a Plzeňská pahorkatina [35][37].

Významnou oblastí spolupráce s Bavorskem je Euroregion Šumava. Aktuálně nabízí dva projekty. Prvním je Region budoucnosti Bavorský les – Šumava 2020+, který je zaměřen na využití potenciálu této oblasti, rozvoj vzájemných vztahů prostřednictvím organizování projektů a setkání. Cílem tohoto projektu je vytvoření alespoň deseti pilotních projektů, které se uskuteční v následujícím období. Druhým projektem je Dispoziční fond v regionu Bavorský les – Šumava, který se zaměřuje na umožňování setkávání lidí, organizací či institucí díky dotacím z tohoto projektu [38].

Ekonomika Plzeňského kraje

Hrubý domácí produkt Plzeňského kraje v roce 2019 činil 2,9 %, což ho řadí na sedmé místo v porovnání se zbylými kraji ČR. Průměr HDP celé České republiky se pohyboval na úrovni 3,0 % [39]. Průměrná hrubá mzda kraje v 1.–3. čtvrtletí 2021 činila 35 420 Kč [40]. Míra zaměstnanosti ve 2. čtvrtletí 2020 vykazovala v mezikrajském srovnání třetí nejvyšší hodnotu, a to 58,9 %. S mírou nezaměstnanosti 1,8 % se Plzeňský kraj řadí na 4. místo s nejnižší nezaměstnaností v mezikrajském srovnání (2. čtvrtletí 2020) [41].

4.1 Vybrané památky

Hrad Kašperk

Hrad Kašperk je svým umístěním v nadmořské výšce 886 m n. m. nejvýše položeným královským hradem v Čechách. Nachází se nedaleko města Kašperské Hory, které je v současné době jeho majitelem. Byl postaven v roce 1356 na příkaz

Obrázek 1: Hrad Kašperk

krále Karla IV. Hrad měl sloužit ke střežení hranice s Bavorskem, ochraňovat naleziště zlata a Zlatou stezku, obchodní cestu vedoucí až do Pasova. Hrad byl pronajímán zástavním držitelům, kteří se o hrad starali. Počínaje rokem 1411 se o tento hrad staral Petr Zmrzlík ze Svojšína a Orlika se svými syny, kteří se hlásili k husitství, díky čemuž se husité hradu vyhnuli. Dalším důležitým zástavním držitelem byl Zdeněk ze Šternberka, který nechal rozšířit opevnění hradu a vystavět Pustý hrádek, nedaleké předsunuté opevnění, které se nacházelo ve vyšší nadmořské výšce než hrad a mělo tak strategickou výhodu oproti nepříteli. V 17. století začal hrad chátrat. Hlavním důvodem byl nedostatek peněz, a tak byl v roce 1616 prodán Kašperským Horám, městu, které tento hrad vlastní do současnosti. Z interiéru hradu se téměř nic nedochovalo. Mohou za to dva požáry, které hrad postihly [43].

Hrad Rabí

Hrad se nachází ve stejnojmenné obci Rabí, nedaleko města Sušice, které leží uprostřed pomyslného trojúhelníku hradů. Hrad Rabí se se svou rozlohou téměř 1 ha řadí mezi největší hrad v ČR. Jeho vznik se datuje kolem roku 1350, kdy měl funkci strážní

Obrázek 2: Hrad Rabí

tvrze. V průběhu 14. a 15. století ovšem došlo k jeho přestavbě a celkovému rozšíření. Stal se rezidencí pro Švihovské z Rýzemberka. Hrad byl několikrát obléhán husity v čele s Janem Žižkou z Trocnova. Jan Žižka hrad v letech 1420 a 1421 dobyl. Při druhém dobývání ovšem přišel o pravé oko. V 15. století byl významným majitelem hradu Půta Švihovský, který se zasloužil o jeho značnou přestavbu. S jeho smrtí ale Rabí začalo pomalu chátrat. V 18. století jej postihl požár, který způsobil značné škody. Následně se hrad stal terčem rozkrádání. V roce 1953 se majitelem hradu stal stát. V současné době spadá pod správu Národního památkového ústavu [44][45].

Hrad Velhartice

Hrad Velhartice byl vystavěn ve stejnojmenné obci Velhartice. Hradní areál se skládá z několika částí. Jedná se o Rajský palác, věž Putnu, hradní pivovar a renesanční zámek. Palác je s věží spojen jedinečným kamenným mostem. V blízkosti hradu se dále nalézá skanzen.

Obrázek 3: Hrad Velhartice

Založení hradu se datuje mezi lety 1290–1310. Sloužil jako rezidence pánů z Velhartic. V počátku se jednalo pouze o hradbu s cimbuřím a menší palác. Za dob krále Karla IV. si Buškové nechali přistavět palác druhý a pro zlepšení obrany byla vystavěna mohutná obytně-obranná věž – donjon, přístupná pouze z kamenného mostu. V 15. století se opět zefektivnila obrana hradu výstavbou hradby, na kterou navazoval hradní příkop. Do hradu se tedy bylo možné dostat pomocí padacího mostu. Uvnitř areálu se nacházelo hospodářství, kterému dominoval hradní pivovar. V roce 1390 hrad vlastnil Jan z Hradce. Jeho syn Menhart, nepřítel Jiřího z Poděbrad, zde ukryl korunovační klenoty ve snaze zabránit jeho korunovaci. Dalším důležitým majitelem se stal Zdeněk Lev z Rožmitálu, který se zasloužil o získání privilegia na těžbu drahých kovů. Posledním významným majitelem hradu byl v 17. století Martin de Hoeff Huerta, který nechal vybudovat pozdně renesanční palác. V roce 1945 se hrad stal státním majetkem. Počínaje rokem 2002 byl vyhlášen národní kulturní památkou a aktuálně jej spravuje Národní památkový ústav [46][47].

5 Vlastní práce

Analytická část se skládá ze dvou dílčích témat. První část analyzuje vývoj počtu hromadných ubytovacích zařízení, počtu ubytovaných hostů a počtu jejich přenocování v letech 2011–2020. Další část je zaměřena na vývoj návštěvnosti vybraných hradů s využitím elementárních časových řad. Návštěvnosti hradů Kašperk, Velhartice a Rabí jsou zjišťovány za období let 2011–2020. Na základě těchto dat je vypočtena také predikce vývoje dalších dvou let. Práce se dále zabývá sezónností a trendy. Data o hromadných ubytovacích zařízeních Plzeňského kraje byla získána od Českého statistického úřadu a údaje o návštěvnostech vybraných památek byly poskytnuty jednotlivými správci hradů.

5.1 Analýza počtu hromadných ubytovacích zařízení

Hromadná ubytovací zařízení jsou dělena do několika kategorií. Jedná se o hotely, motely, botely, penziony, kempy, chatové osady, turistické ubytovny a ostatní hromadná ubytovací zařízení (HUZ). Pro Plzeňský kraj je typický velký počet penzionů. V roce 2020 penziony v Plzeňském kraji tvořily 41,05 % z celkového počtu 592 HUZ. Dalšími nejvíce zastoupenými kategoriemi jsou tříhvězdičkové hotely a ostatní HUZ, kde tříhvězdičkové hotely tvoří 12,84 %, ostatní HUZ jsou zastoupeny 15,03 %. Nejméně zastoupenou kategorií jsou pětihvězdičkové hotely. V Plzeňském kraji se nachází pouze jeden (příloha 1).

Tabulka 1: Vývoj počtu HUZ Plzeňského kraje v letech 2011–2020

Rok	Počet HUZ	1. absolutní diference	Koeficient růstu	Relativní přírůstek [%]	Bazický index
2011	468	-	-	-	1
2012	599	131	1,2799	27,9915	1,2799
2013	573	-26	0,9566	-4,3406	1,2244
2014	517	-56	0,9023	-9,7731	1,1047
2015	521	4	1,0077	0,7737	1,1132
2016	519	-2	0,9962	-0,3839	1,1090
2017	507	-12	0,9769	-2,3121	1,0833
2018	535	28	1,0552	5,5227	1,1432
2019	528	-7	0,9869	-1,3084	1,1282
2020	592	64	1,1212	12,1212	1,2650
Průměr	535,9	13,7778	1,0265	2,6459	-

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka 1 analyzuje počet hromadných ubytovacích zařízení Plzeňského kraje v období let 2011–2020. V tabulce je patrné, že i přes nepříznivou situaci způsobenou pandemií covid-19 počet hromadných ubytovacích zařízení mezi lety 2019–2020 rostl. Nejvyšší růst počtu HUZ ale zaznamenal rok 2012, kdy došlo k meziročnímu zvýšení o 27,99 %. V roce 2014 se jednalo o největší pokles za sledované období, a to o 9,77 %. Průměrný roční nárůst počtu HUZ byl 14.

5.2 Analýza počtu hostů hromadných ubytovacích zařízení a jejich přenocování

V tabulce 2 si lze všimnout výrazného poklesu počtu hostů hromadných ubytovacích zařízení, který byl způsoben pandemií covid-19. První případy koronaviru se v České republice objevily v březnu roku 2020. S tím souvisel také lockdown, kvůli kterému byla tato zařízení uzavřena. Počet hostů HUZ se v letech 2019–2020 snížil z 871 893 na 533 620, tedy o 38,8 %. Jedná se tak o největší pokles za celé zkoumané období. Každoročně se v průměru počet hostů HUZ zvyšoval, a to o 4 223. V roce 2011 navštívilo Plzeňský kraj nejméně hostů za celé období. V roce 2012 ovšem došlo k nejvyššímu meziročnímu růstu počtu hostů o 20,08 %. Mezi lety 2013–2019 docházelo pouze k navyšování počtu hostů.

Tabulka 2: Vývoj počtu hostů HUZ Plzeňského kraje v letech 2011–2020

Rok	Počet hostů	1. absolutní diference	Koeficient růstu	Relativní přírůstek [%]	Bazický index
2011	495 609	-	-	-	1
2012	595 138	99 529	1,2008	20,0822	1,2008
2013	558 797	-36 341	0,9389	-6,1063	1,1275
2014	568 746	9 949	1,0178	1,7804	1,1476
2015	650 250	81 504	1,1433	14,3305	1,3120
2016	660 011	9 761	1,0150	1,5011	1,3317
2017	751 555	91 544	1,1387	13,8701	1,5164
2018	839 900	88 345	1,1175	11,7550	1,6947
2019	871 893	31 993	1,0381	3,8091	1,7592
2020	533 620	-338 273	0,6120	-38,7975	1,0767
Průměr	652 551,9	4 223,4444	1,0082	0,8245	-

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka 3 popisuje procentuální zastoupení rezidentů a nerezidentů v Plzeňském kraji v období let 2011 až 2020. Jejich podíl se za zkoumané období výrazně nezměnil. Změna nastala až v letech 2019–2020, kdy se podíl rezidentů zvýšil z 63,95 % na 77,80 % a podíl nerezidentů klesl z 36,05 % na 22,20 %. Počet nerezidentů se tak v tomto období snížil z 314 276 téměř na třetinu (příloha 2). Nejsilnějším byl rok 2019, kdy celkový počet hostů dosáhl 871 893. Nejméně hostů navštívilo Plzeňský kraj v roce 2011.

Tabulka 3: Procentuální zastoupení rezidentů a nerezidentů na celkovém počtu hostů Plzeňského kraje v letech 2011–2020

Rok	Rezidenti [%]	Nerezidenti [%]	Celkem
2011	65,13	34,87	495 609
2012	65,64	34,36	595 138
2013	66,59	33,41	558 797
2014	64,38	35,62	568 746
2015	63,91	36,09	650 250
2016	64,77	35,23	660 011
2017	65,74	34,26	751 555
2018	63,54	36,46	839 900
2019	63,95	36,05	871 893
2020	77,80	22,20	533 620
Průměr	66,1465	33,8535	652 551,9

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka 4 se zabývá počtem přenocování hostů v hromadných ubytovacích zařízeních Plzeňského kraje. Zkoumaným obdobím je časová řada od roku 2011 do roku 2020. Kromě let 2013, 2014 a 2020, kdy došlo k propadu počtu přenocování hostů, má zkoumané období rostoucí tendence. Nejvyšší nárůst počtu přenocování zaznamenal rok 2015, kdy se zvýšil o 17,25 %, a to z 1 464 671 přenocování na 1 717 331. Největší propad byl v roce 2020, což souviselo s pandemií covid-19. Počet přenocování klesl o více jak 30 %, tedy o 632 968 přenocování. Všechna období v porovnání s výchozím rokem 2011 vykazují dle bazického indexu vyšší hodnoty. Rok 2011 má tedy ve zkoumaném období nejnižší počet přenocování. Maximálních hodnot sledovaného období dosáhl rok 2019, kdy byl počet přenocování 2 131 824.

Tabulka 4: Vývoj počtu přenocování hostů HUZ Plzeňského kraje v letech 2011–2020

Rok	Počet přenocování	1. absolutní diference	Koeficient růstu	Relativní přírůstek [%]	Bazický index
2011	1 330 204	-	-	-	1,0
2012	1 533 748	203 544	1,1530	15,3017	1,1530
2013	1 469 388	-64 360	0,9580	-4,1963	1,1046
2014	1 464 671	-4 717	0,9968	-0,3210	1,1011
2015	1 717 331	252 660	1,1725	17,2503	1,2910
2016	1 732 317	14 986	1,0087	0,8726	1,3023
2017	1 850 257	117 940	1,0681	6,8082	1,3910
2018	2 035 115	184 858	1,0999	9,9909	1,5299
2019	2 131 824	96 709	1,0475	4,7520	1,6026
2020	1 498 856	-632 968	0,7031	-29,6914	1,1268
Průměr	1 676 371,1	18 739,1111	1,0134	1,3352	-

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Daty z tabulky 2 o vývoji počtu hostů v HUZ Plzeňského kraje v letech 2011 až 2020 byla proložena funkce lineární, kvadratická a logaritmická. Spolu s těmito funkcemi byl v tabulce 5 vypočten index determinace.

Tabulka 5: Model počtu hostů HUZ Plzeňského kraje v letech 2011–2020

Funkce	Předpis funkce	Index determinace
lineární	$y' = 511\,115,67 + 25\,715,68t_i$	0,3614
kvadratická	$y' = 386\,848,33 + 87\,849,35t_i - 5\,648,52t_i^2$	0,4730
logaritmická	$y' = 483\,575,27 + 257\,595,63 \log t_i$	0,4009

Zdroj: vlastní zpracování

Nejvhodnější funkce byla vybrána na základě nejvyššího indexu determinace, který činil 0,4730 pro funkci kvadratickou, která má předpis ve tvaru:

$$y' = 386\,848,33 + 87\,849,35t_i - 5\,648,52t_i^2, \text{ kde } t_i = 1, 2, 3, \dots, 10.$$

Tabulka 6 znázorňuje bodové a intervalové odhady roků 2021 a 2022 a skutečný počet hostů pro rok 2021. S použitím kvadratické funkce byl počet hostů pro rok 2021 odhadován na 669 721. Skutečná hodnota byla nižší a lišila se o 113 780 hostů. V roce 2022 je odhadovaná návštěvnost nižší, a to na 627 654 hostů. Intervalové odhady obou let

vykazují velké rozpětí. Intervalové odhady byly predikovány na hladině významnosti $\alpha=0,05$.

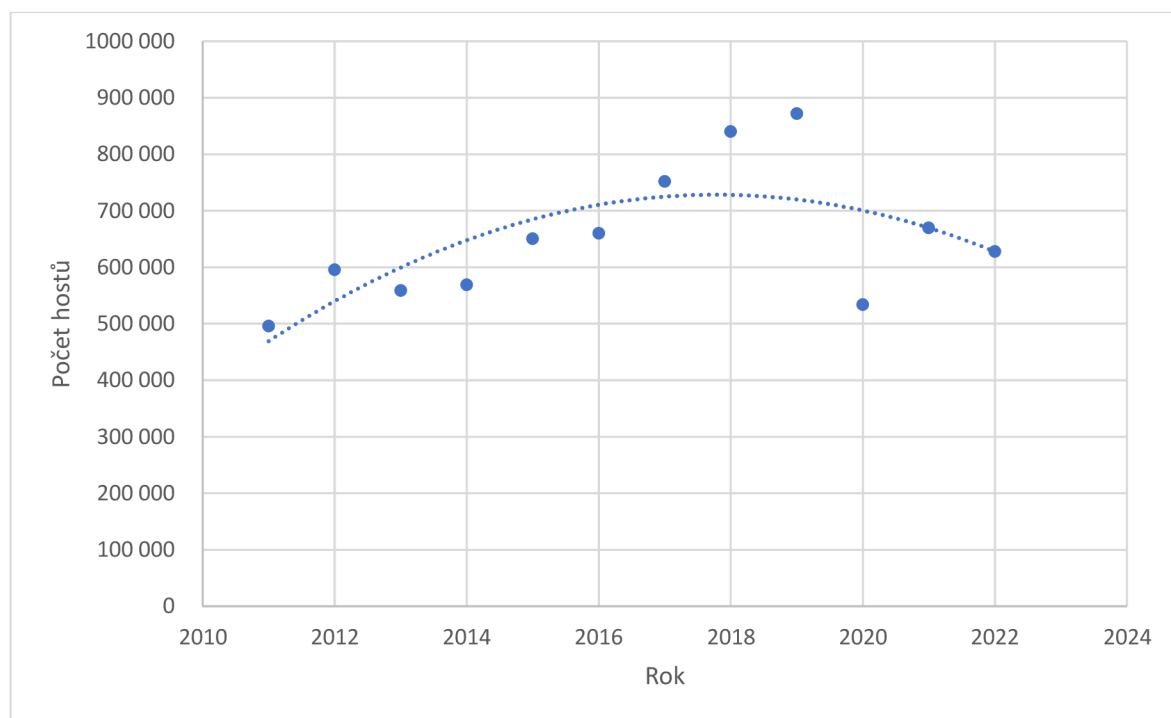
Tabulka 6: Predikovaný počet hostů HUZ Plzeňského kraje v letech 2021–2022

Rok	Bodový odhad	Intervalový odhad ($\alpha=0,05$)		Skutečná návštěvnost
		Dolní mez	Horní mez	
2021	669 721	373 230,9	966 210,7	555 941
2022	627 654	205 721,8	1 049 586,8	-

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Graf 1 zobrazuje trend kvadratické funkce proložený daty o počtu hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v letech 2011–2020 s predikcí na roky 2021 a 2022. V grafu lze vidět rostoucí tendence do roku 2019. V roce 2020 byla hromadná ubytovací zařízení uzavřena v době lockdownu. Tato situace způsobila pokles počtu hostů hromadných ubytovacích zařízení na hodnotu srovnatelnou s hodnotou výchozího roku.

Graf 1: Kvadratická funkce vývoje počtu hostů HUZ Plzeňského kraje v letech 2011–2022

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

5.3 Analýza návštěvnosti hradu Kašperk

Tabulka 7 popisuje vývoj počtu návštěvníků hradu Kašperk. Tabulka je charakteristická postupným růstem počtu návštěvníků s propady v několika letech. V roce 2015 došlo k rekordnímu nárůstu návštěvníků, a to o 11 840, což bylo v porovnání s předchozím rokem o 26,04 % více. Důvodem takto velkého nárůstu by mohlo být uvedení televizního seriálu Policie Modrava na jaře tohoto roku. Seriál byl natáčen v okolí celé Šumavy, a tak nedošlo k navýšení návštěvnosti pouze hradu Kašperk a Kašperských Hor, ale i ostatních míst, kde se jednotlivé díly natáčely.

Dosavadního maxima zkoumaného období dosáhla návštěvnost hradu v roce 2016, kdy jej navštívilo 58 537 lidí. Hranici 50 000 návštěvníků od uvedení seriálu si hrad udržel do roku 2019. K propadu o 11 790 návštěvníků došlo mezi lety 2019 a 2020 z důvodu koronavirové pandemie. Dalším důvodem tohoto poklesu bylo rovněž snížení počtu zahraničních návštěvníků a rušení školních výletů.

Tabulka 7: Vývoj počtu návštěvníků hradu Kašperk v letech 2011–2020

Rok	Počet návštěvníků	1. absolutní diference	Koeficient růstu	Relativní přírůstek [%]	Bazický index
2011	45 609	-	-	-	1
2012	44 108	-1 501	0,9671	-3,2910	0,9671
2013	42 305	-1 803	0,9591	-4,0877	0,9276
2014	45 472	3 167	1,0749	7,4861	0,9970
2015	57 312	11 840	1,2604	26,0380	1,2566
2016	58 537	1 225	1,0214	2,1374	1,2835
2017	52 046	-6 491	0,8891	-11,0887	1,1411
2018	55 839	3 793	1,0729	7,2878	1,2243
2019	57 243	1 404	1,0251	2,5144	1,2551
2020	45 453	-11 790	0,7940	-20,5964	0,9966
Průměr	50 392,4	-17,3333	0,9996	-0,0381	-

Zdroj: správa hradu Kašperk, vlastní zpracování

V tabulce 8 byly na základě podkladových dat vypočteny funkce: lineární, kvadratická a logaritmická. Z těchto funkcí byla na základě nejvyššího čísla indexu determinace 0,4888 vybrána funkce kvadratická. Funkce má předpis ve tvaru:

$$y' = 35\,668,80 + 5\,461,64t_i - 397,80t_i^2, \text{ kde } t_i = 1, 2, 3, \dots, 10.$$

Tabulka 8: Model počtu návštěvníků hradu Kašperk v letech 2011–2020

Funkce	Předpis funkce	Index determinace
lineární	$y' = 44\,420,47 + 1\,085,81t_i$	0,2629
kvadratická	$y' = 35\,668,80 + 5\,461,64t_i - 397,80t_i^2$	0,4888
logaritmická	$y' = 42\,930,53 + 11\,375,21 \log t_i$	0,3190

Zdroj: vlastní zpracování

Pro následující roky 2021 a 2022 byla v tabulce 9 predikována návštěvnost hradu. Hladina významnosti byla nastavena na hodnotu $\alpha=0,05$. Odhadovaný počet pro rok 2021 je 47 622 návštěvníků. Intervalový odhad hostů se pohyboval v rozmezí od 33 157 do 62 068. Skutečný počet návštěvníků tohoto roku byl 46 185 (správa hradu Kašperk, 2022). Následující predikce roku 2022 v bodovém odhadu činila 43 925 návštěvníků. Intervalový odhad se pohyboval mezi 23 353 a 64 497 návštěvníky.

Tabulka 9: Predikovaný vývoj počtu návštěvníků hradu Kašperk v letech 2021–2022

Rok	Bodový odhad	Intervalový odhad ($\alpha=0,05$)	
		Dolní mez	Horní mez
2021	47 612,7	33 157,0	62 068,4
2022	43 924,8	23 353,0	64 496,6

Zdroj: vlastní zpracování

Sezónní návštěvnost hradu Kašperk

Tabulka 10 popisuje čtvrtletní návštěvnosti hradu v období let 2017 až 2020. Z tabulky je patrné, že nevyšší návštěvnosti dosahuje třetí kvartál. Jedná se o měsíce červenec, srpen a září, kdy v prvních dvou měsících probíhají letní prázdniny. V době letních prázdnin se na hradě pořádá velký počet akcí a divadelních představení. Kvartály II., III. a IV. měly mezi lety 2017–2019 rostoucí tendenci. V roce 2020 došlo z důvodu pandemie covid-19 k velkému poklesu návštěvnosti. V prvním kvartálu roku 2020 navštívilo hrad minimum lidí. Oproti I. kvartálu předchozího roku došlo k poklesu o 75,32 %, jelikož se v České republice v březnu objevily první případy nákazy koronaviru, na které vláda reagovala lockdownem. V prvním kvartálu bývá hrad otevřený mimořádně, pravidelně však na Nový rok. Tento rok byl hrad otevřený pouze v prvním lednovém dnu. Druhé a čtvrté

kvartály měly mezi lety 2017–2019 rostoucí tendence, v roce 2020 došlo k jejich poklesu. Stejně tak jako u prvního kvartálu tohoto roku pokračovala omezení z důvodu pandemie. Třetí kvartál téhož roku vykazuje maximum za zkoumané období. V letních měsících totiž došlo k uvolňování restrikcí a lidé tak navštěvovali památky po celé zemi více, než bylo obvyklé.

Tabulka 10: Sezónní návštěvnost hradu Kašperk v letech 2017–2020

Rok	Čtvrtletí				Celkem
	I.	II.	III.	IV.	
2017	1 904	11 445	35 394	3 303	52 046
2018	1 964	12 384	36 592	4 899	55 839
2019	1 463	13 252	37 365	5 163	57 243
2020	361	5 088	38 814	1 190	45 453

Zdroj: správa hradu Kašperk, vlastní zpracování

Na základě čtvrtletních údajů roků 2017–2020 z tabulky 10 byl vypočítán předpis lineární funkce pro vyrovnání časové řady:

$$y' = 12\,422,75 + 86,89t_i, \text{ kde } t_i = 1, 2, 3, \dots, 16.$$

V tabulce 11 jsou uvedeny průměrné sezónní indexy (příloha 3). Nízké hodnoty vykazují kvartály I. a IV., jelikož je hrad v těchto měsících otevřen pouze ve dnech, kdy jsou pořádány akce. Druhý kvartál je oproti celkovému průměru nižší o 19,9 %. Ve třetím kvartálu dochází k 2,8x vyšší návštěvnosti v porovnání s průměrem.

Tabulka 11: Průměrné sezónní indexy návštěvnosti hradu Kašperk

Čtvrtletí	I.	II.	III.	IV.
Sezónní index	0,1081	0,8010	2,8144	0,2765

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 12 obsahuje predikovaný počet návštěvníků hradu v letech 2021 a 2022, který byl vypočten na základě výše uvedené funkce: $y' = 12\,422,75 + 86,89t_i$ a průměrných sezónních indexů z tabulky 11. Všechny kvartály roku 2022 vykazují vyšší hodnoty než

predikovaný počet návštěvníků za rok předchozí. Obě III. čtvrtletí předpovídají nárůst návštěvníků oproti předchozím rokům, které jsou v tabulce 10.

Tabulka 12: Predikovaný počet návštěvníků hradu Kašperk v letech 2021–2022

Rok	Čtvrtletí			
	I.	II.	III.	IV.
2021	1 503	11 203	39 609	3 915
2022	1 540	11 482	40 587	4 011

Zdroj: vlastní zpracování

5.4 Analýza návštěvnosti hradu Rabí

V tabulce 13 se nachází vývoj počtu návštěvnosti hradu Rabí, který je kolísavého charakteru. Výkyv v roce 2013 a opětovný nárůst v roce 2014 byl způsoben nižšími návštěvami prohlídkových okruhů. To bylo způsobeno opravami a konzervací obytné věže donjonu. V roce 2020, v době koronavirové pandemie se počet návštěvníků oproti jiným památkám nesnížil, ale zvýšil. Pro část května roku 2020 byl do nabídky prohlídkových okruhů mimořádně přidán Individuální okruh. Jednalo se tak o reakci na vládní restriktce související s pandemií covid-19.

Tabulka 13: Vývoj návštěvnosti hradu Rabí v letech 2011–2020

Rok	Počet návštěvníků	1. absolutní diference	Koeficient růstu	Relativní přírůstek [%]	Bazický index
2011	58 037	-	-	-	1
2012	55 227	-2 810	0,9516	-4,8417	0,9516
2013	44 976	-10 251	0,8144	-18,5616	0,7750
2014	56 051	11 075	1,2462	24,6242	0,9658
2015	55 866	-185	0,9967	-0,3301	0,9626
2016	61 644	5 778	1,1034	10,3426	1,0622
2017	56 656	-4 988	0,9191	-8,0916	0,9762
2018	59 446	2 790	1,0492	4,9245	1,0243
2019	63 196	3 750	1,0631	6,3082	1,0889
2020	65 395	2 199	1,0348	3,4797	1,1268
Průměr	57 649	817,5556	1,0134	1,3351	-

Zdroj: správa hradu Rabí, vlastní zpracování

V tabulce 14 se nachází model počtu návštěvníků hradu Rabí. Pomocí podkladových dat byly vypočteny tři funkce: lineární, kvadratická a logaritmická. Jejich indexy byly porovnány a na základě definice indexu determinace byl vybrán nejvyšší index 0,5487 pro funkci kvadratickou. Vybraná funkce má předpis ve tvaru:

$$y' = 56\,322,38 - 1\,478,36t_i + 245,66t_i^2, \text{ kde } t_i = 1, 2, 3, \dots, 10.$$

Tabulka 14: Model počtu návštěvníků hradu Rabí v letech 2011–2020

Funkce	Předpis funkce	Index determinace
lineární	$y' = 50\,917,80 + 1\,223,93t_i$	0,4362
kvadratická	$y' = 56\,322,38 - 1\,478,36t_i + 245,66t_i^2$	0,5487
logaritmická	$y' = 51\,935,52 + 8\,710,50 \log t_i$	0,2443

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce 15 je pomocí predikce vypočítán budoucí odhadovaný počet návštěvníků hradu Rabí. Bodový odhad pro rok 2021 činil 69 786 a pro rok 2022 byl odhadnut na 73 958 návštěvníků. Pro predikci intervalového odhadu byla použita hladina významnosti $\alpha=0,05$. V intervalovém odhadu se rok 2021 pohyboval od 57 900 do 81 671. Dolní mezí pro rok 2022 byl počet 57 043, horní mez byla predikována na 90 872 hostů.

Tabulka 15: Predikovaný vývoj počtu návštěvníků hradu Rabí v letech 2021–2022

Rok	Bodový odhad	Intervalový odhad ($\alpha=0,05$)	
		Dolní mez	Horní mez
2021	69 785,6	57 899,8	81 671,3
2022	73 957,5	57 043,0	90 872,0

Zdroj: vlastní zpracování

Sezónní návštěvnost hradu Rabí

Tabulka 16 popisuje sezónní vývoj návštěvnosti hradu Rabí v období let 2017–2020. Nejvíce navštěvované je období III. kvartálu, kdy se v průběhu letních prázdnin organizuje velké množství akcí. I přes pandemii covid-19 se návštěvnost třetího kvartálu zvyšovala, kdy v roce 2020 došlo k nárůstu o 22,30 %. První kvartál je období měsíců ledna, února a března.

V roce 2017 byla jeho návštěvnost nulová, jelikož byl hrad v těchto měsících uzavřen. Rok 2020 vykazuje velmi nízkou návštěvnost z důvodu uzavření při začínající pandemii. Druhý kvartál vykazuje druhou nejvyšší návštěvnost. Hrad je od tohoto kvartálu otevřen v pravidelné otevírací době. Jedná se o měsíce duben, květen a červen, kdy na hrad míří školní výlety a probíhá společná akce všech tří hradů Dny Šumavského trojhradí, která se opakuje také ve IV. kvartálu.

Tabulka 16: Sezónní návštěvnost hradu Rabí v letech 2017–2020

Rok	Čtvrtletí				Celkem
	I.	II.	III.	IV.	
2017	0	13 704	41 288	1 664	56 656
2018	435	15 487	41 729	1 797	59 448
2019	426	14 994	44 717	3 059	63 196
2020	11	9 677	54 690	1 017	65 395

Zdroj: správa hradu Rabí, vlastní zpracování

Pomocí dat z tabulky 16 byla vytvořena lineární trendová funkce, která má předpis ve tvaru:

$$y' = 11\,938,23 + 394,73t_i, \text{ kde } t_i = 1, 2, 3, \dots, 16.$$

Průměrné sezónní indexy jsou popsány v tabulce 17 (příloha 4). Nejvyšších hodnot dosahuje sezónní index III. kvartálu, nejnižších I. kvartálu. Druhý kvartál je o 11,95 % nižší než celkový průměr.

Tabulka 17: Průměrné sezónní indexy návštěvnosti hradu Rabí

Čtvrtletí	I.	II.	III.	IV.
Sezónní index	0,0143	0,8805	2,9821	0,1232

Zdroj: vlastní zpracování

Očekávaná návštěvnost v následujících letech je vypočtena v tabulce 18. K výpočtům predikce byla využita trendová lineární funkce $y' = 11\,938,23 + 394,73t_i$

a průměrné sezónní indexy z tabulky 17. Ve všech predikovaných kvartálech se mezi lety očekává nárůst. V prvních kvartálech se opět očekává nejnižší návštěvnost.

Tabulka 18: Predikovaný počet návštěvníků hradu Rabí v letech 2021–2022

Rok	Čtvrtletí			
	I.	II.	III.	IV.
2021	266	16 767	57 966	2 444
2022	288	18 157	62 674	2 638

Zdroj: vlastní zpracování

5.5 Analýza návštěvnosti hradu Velhartice

Tabulka 19 popisuje vývoj počtu návštěvníků hradu Velhartice. Počet návštěvníků se v období pandemie covid-19 nesnižoval, ale naopak rostl. Důvodem bylo omezení cestování a bezpečnější cestování uvnitř státu. Lidé se nevystavovali nadměrnému kontaktu jako při cestování do zahraničí. V roce 2020 tak došlo k meziročnímu nárůstu téměř o 8 %, konkrétně o 3 677 návštěvníků. K poklesu v roce 2012 došlo z důvodu nižší návštěvnosti v letních měsících. V roce 2014 došlo k opětovnému nárůstu návštěvníků, kdy se zvýšila návštěvnost téměř v každém měsíci v porovnání s minulým obdobím.

Tabulka 19: Vývoj návštěvnosti hradu Velhartice v letech 2011–2020

Rok	Počet návštěvníků	1. absolutní diference	Koeficient růstu	Relativní přírůstek [%]	Bazický index
2011	49 012	-	-	-	1
2012	44 285	-4 727	0,9036	-9,6446	0,9036
2013	39 081	-5 204	0,8825	-11,7512	0,7974
2014	44 029	4 948	1,1266	12,6609	0,8983
2015	48 125	4 096	1,0930	9,3030	0,9819
2016	46 093	-2 032	0,9578	-4,2223	0,9404
2017	46 881	788	1,0171	1,7096	0,9565
2018	46 517	-364	0,9922	-0,7764	0,9491
2019	46 461	-56	0,9988	-0,1204	0,9480
2020	50 138	3 677	1,0791	7,9142	1,0230
Průměr	46 062,2	125,1111	1,0025	0,2527	-

Zdroj: správa hradu Velhartice, vlastní zpracování

Tabulka 20 znázorňuje vybrané funkce modelu počtu návštěvníků hradu Velhartice. Funkce lineární, kvadratická a logaritmická byly vypočteny na základě dat o návštěvnosti hradu. Podle nejvyššího indexu determinace 0,3152 byla zvolena funkce kvadratická, která má předpis ve tvaru:

$$y' = 47\,192,53 - 1\,297,73t_i + 156,03t_i^2, \text{ kde } t_i = 1, 2, 3, \dots, 10.$$

Tabulka 20: Model počtu návštěvníků hradu Velhartice v letech 2011–2020

Funkce	Předpis funkce	Index determinace
lineární	$y' = 43\,759,87 + 418,61t_i$	0,1669
kvadratická	$y' = 47\,192,53 - 1\,297,73t_i + 156,03t_i^2$	0,3152
logaritmická	$y' = 44\,670,67 + 2\,121,31 \log t_i$	0,0474

Zdroj: vlastní zpracování

Predikovaný vývoj počtu návštěvníků v tabulce 21 pro rok 2021 byl bodově odhadnut na 51 797 návštěvníků. Pro rok 2022 by měl být počet podle predikce vyšší. Intervalový odhad na hladině významnosti $\alpha=0,05$ se pro rok 2021 pohybuje v rozmezí od 43 701 do 59 894 návštěvníků. Intervalový odhad roku 2022 činí 42 566 až 65 610 návštěvníků.

Tabulka 21: Predikovaný vývoj počtu návštěvníků hradu Velhartice v letech 2021–2022

Rok	Bodový odhad	Intervalový odhad ($\alpha=0,05$)	
		Dolní mez	Horní mez
2021	51 797,2	43 700,8	59 893,6
2022	54 088,2	42 566,2	65 610,1

Zdroj: vlastní zpracování

Sezónní návštěvnost hradu Velhartice

Sezónní návštěvnost hradu Velhartice je popsána v tabulce 22. I přes nepříznivý vývoj pandemie koronaviru vykazuje hrad Velhartice, stejně jako hrady Kašperk a Rabí, ve III. kvartálu nárůst návštěvnosti. Mezi lety 2019 a 2020 došlo v tomto kvartálu k růstu o 40,82 %. V ostatních kvartálech došlo ke snížení. První kvartál roku 2020 vykazuje

nulovou návštěvnost z důvodu lockdownu. Tato restrikce se promítla také do části druhého kvartálu, kdy byl hrad zavřený v měsíci dubnu. K podobné situaci došlo také ve IV. kvartálu téhož roku, kdy se návštěvnost snížila téměř na čtvrtinu v porovnání se IV. kvartálem roku 2019.

Tabulka 22: Sezónní návštěvnost hradu Velhartice v letech 2017–2020

Rok	Čtvrtletí				Celkem
	I.	II.	III.	IV.	
2017	0	12 227	32 475	2 179	46 881
2018	308	12 600	31 484	2 125	46 517
2019	244	11 554	31 049	3 614	46 461
2020	0	5 494	43 722	922	50 138

Zdroj: správa hradu Velhartice, vlastní zpracování

Lineární trendová funkce, která byla vypočtena pomocí dat o sezónní návštěvnosti hradu Velhartice z tabulky 22, má předpis ve tvaru:

$$y' = 9867,58 + 236,15t_i, \text{ kde } t_i = 1, 2, 3, \dots, 16.$$

Průměrné sezónní indexy z tabulky 23 vykazují podobné tendence jako u předchozích hradů. Nejvyšší hodnota je ve III. kvartálu, který je oproti celkovému průměru 2,9x vyšší. Sezónní index druhého kvartálu je nižší a oproti průměru se liší o 11,84 %. Zbývající kvartály I. a IV. dosahují velmi nízkého sezónního indexu (příloha 5).

Tabulka 23: Průměrné sezónní indexy návštěvnosti hradu Velhartice

Čtvrtletí	I.	II.	III.	IV.
Sezónní index	0,0116	0,8816	2,9207	0,1861

Zdroj: vlastní zpracování

Predikce návštěvnosti v tabulce 24 byla vypočtena pomocí lineární trendové funkce $y' = 9867,58 + 236,15t_i$ a průměrných sezónních indexů z tabulky 23. Stejně jako u předchozích hradů následující roky predikují rostoucí tendence v návštěvnostech, a to především ve třetím kvartálu, kdy se očekává, že hrad v roce 2021 navštíví 41 924 lidí

a 44 683 lidí v roce 2022. Nejnižší návštěvnost se očekává v prvním kvartálu, kde se počet lidí odhaduje na 161 v roce 2021 a 172 návštěvníků v roce 2022.

Tabulka 24: Predikovaný počet návštěvníků hradu Velhartice v letech 2021 a 2022

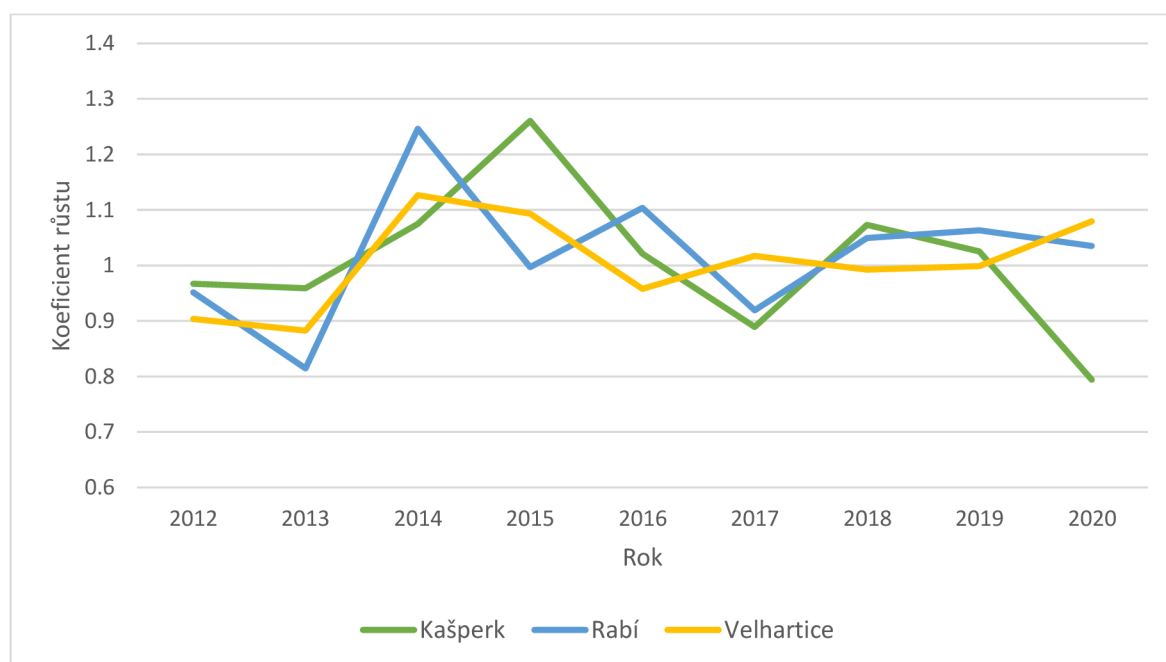
Rok	Čtvrtletí			
	I.	II.	III.	IV.
2021	161	12 447	41 924	2 715
2022	172	13 279	44 683	2 891

Zdroj: vlastní zpracování

5.6 Šumavské trojhradí

Graf 2 znázorňuje vývoj koeficientů růstu jednotlivých hradů Šumavského trojhradí. Nejvyšších hodnot koeficientu růstu dosahovaly hrady v období let 2014–2015, konkrétně v roce 2014 hrady Velhartice a Rabí a v roce 2015 hrad Kašperk. Nejnižší hodnoty koeficientu růstu zaznamenaly hrady Rabí a Velhartice v roce 2013. Hrad Kašperk zaznamenal minimum v roce 2020 v důsledku pandemie covid-19. Zatímco hrady Rabí a Velhartice v tomto roce neregistrovaly propad v celkové roční návštěvnosti.

Graf 2: Vývoj koeficientů Šumavského trojhradí v letech 2012–2020

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 25 porovnává vypočtené průměrné hodnoty všech tří hradů z hlediska průměrného počtu návštěvníků, 1. absolutní diference a průměrného koeficientu růstu za období let 2011–2020. Koeficient růstu hradu Kašperk je téměř roven 1, tudíž nenastal růst a v průměru se návštěvnost každoročně snižovala pouze o 17 návštěvníků. Důvodem tohoto nepatrného poklesu je období roku 2020, kdy se návštěvnost oproti dalším dvěma hradům snížila z důvodu pandemie covid-19. Výsledky hradu Rabí mají v průměru nejvyšší návštěvnost, průměrný přírůstek za rok je 818 lidí. Hrad Rabí je svou rozlohou z Šumavského trojhradí největší. Z toho důvodu je větší také jeho kapacita a je možný další růst návštěvnosti. Výrazný propad návštěvnosti hradu Rabí nastal pouze v době jeho rekonstrukce v roce 2013. Velký areál má také hrad Velhartice, jehož návštěvnost se v průměru každoročně zvedá o 125 lidí. V době koronaviru hrady Rabí i Velhartice dosáhly oproti Kašperku svého ročního maxima ve sledovaném období. Návštěvnosti všech hradů jsou v poslední době posíleny spoluprací na projektu Šumavské trojhradí, který spojuje hrady společným tématem. Dále je návštěvnost podpořena rostoucím zájmem o celou lokalitu Šumavy.

Tabulka 25: Srovnání průměrných hodnot návštěvnosti, 1. absolutní diference a koeficientu růstu Šumavského trojhradí za období let 2011–2020

Hrad	Počet návštěvníků	1. absolutní diference	Koeficient růstu
Kašperk	50 392,4	-17,3333	0,9996
Rabí	57 649,4	817,5556	1,0134
Velhartice	46 062,2	125,1111	1,0025

Zdroj: vlastní zpracování

6 Návrhy a doporučení

Plzeňský kraj se nachází v jihozápadní části České republiky, kde hraničí se Spolkovou republikou Německo. Tato hranice se díky Národnímu parku Šumava stává atraktivní především pro turisty se zájmem o přírodu. Národní park a jeho okolí nabízí velké množství turistických cílů, které jsou každoročně navštěvovány turisty jak z České republiky, tak ze sousedního Německa či dalších zemí. Co se týče památek v okolí Šumavy, zájem o Šumavské trojhradí, které spojuje tři hrady, roste.

Z hlediska zkoumaných dat pomocí elementárních charakteristik časových řad se návštěvnosti hradů Rabí a Velhartice zvyšovaly, a to i v době pandemie covid-19. Výjimku tvořil hrad Kašperk, který vykazoval hodnotu nepatrně nižší než 1. Důvodem této stagnace byl negativní vliv pandemie na možnost návštěvy tohoto hradu. Hrad zaznamenal v roce 2020 sníženou sezónní návštěvnost v I., II. a IV. kvartálu. Třetí kvartál vykazoval oproti minulému roku vyšší hodnoty. V oblasti hromadných ubytovacích zařízení se počet hostů v období 2011–2019 zvyšoval. Rok 2012 vykazoval nárůst počtu hromadných ubytovacích zařízení a tím také vyšší počet hostů. Rok 2020 zaznamenal nejen velký propad počtu hostů, ale také zvýšené procentuální zastoupení rezidentů v porovnání s minulým obdobím.

Atraktivita této lokality se až na propad v době pandemie neustále zvyšuje, což je patrné z údajů o počtu hostů a jejich přenocování. Nejvíce zastoupenou kategorií těchto zařízení jsou penziony. Pro další zvýšení zájmu o ubytování v těchto lokalitách by se zařízení měla zaměřit nejen na komfort a rozsah poskytovaných služeb při pobytu, ale také na svou propagaci. Lidé v dnešní době často hledají ubytování na internetu, kde jsou také dostupné recenze, které jim mohou usnadnit výběr. Propagace je v dnešní době také přenesena do online prostředí a možností, jak ji využít, je hned několik. Většina hromadných ubytovacích zařízení má své webové stránky, kde informují potenciální zákazníky o dostupnosti, rozsahu a kvalitě poskytovaných služeb, o cenách či blízkosti turistických cílů v okolí. V posledních letech se místem propagace stala mimo jiné aplikace Instagram, ve které uživatelé mohou zveřejňovat příspěvky s popisem. Dále je v této aplikaci umožněna placená reklama, kterou lze zacílit na konkrétní uživatele, což pomáhá k většímu dosahu této reklamy a získání potenciálních zákazníků. Z pohledu místní propagace se mohou podniky spojit s významnými památkami a formou spolupráce tak například vytvořit zvýhodněné balíčky či tipy na výlety v okolí ubytování, čímž by se mohl prodloužit pobyt hostů v této lokalitě.

Šumavské trojhradí je nejrušnější v období letních prázdnin, tedy ve třetím kvartálu. Toto období tedy nepotřebuje navyšovat návštěvnost, jelikož se kapacity hradů blíží k maximu. Hrady by se tak mohly pokusit svou návštěvnost rozdělit či navýšit v ostatních kvartálech. Jednou z možností je pořádání akcí, které interaktivně zapojují návštěvníky. Pro měsíce květen a červen, v období školních výletů, se nabízí možnost organizování přednášek či tematicky zaměřených prohlídek na období, o kterých se žáci ve školách učí. Takto edukativně zaměřené výlety by se mohly organizovat také v měsíci září a říjnu. Z hlediska dostupnosti jsou na tom nejlépe hrady Rabí a Velhartice, které jsou od parkovišť vzdáleny jen pár set metrů. Horší dostupnost má hrad Kašperk, který je od nejbližšího veřejného parkoviště vzdálen 1,5 km. Přímo pod hradem je parkoviště určené pro zaměstnance hradu. Ovšem v případě osob ZTP je přístup na toto parkoviště umožněn parkovacím povolením hradu. Osoby ZTP a osoby se sníženou pohyblivostí se však do interiérů hradů nedostanou. Pro tyto osoby, které se prohlídek nemohou zúčastnit, by hrady mohly vytvořit expozice v prostorách, které bezbariérové jsou.

7 Závěr

Bakalářská práce se zabývala vývojem a perspektivou cestovního ruchu v Plzeňském kraji se zaměřením na Šumavské trojhradí. Práce analyzovala vývoj počtu návštěvníků, počtu jejich přenocování v Plzeňském kraji a počtu hromadných ubytovacích zařízení tohoto kraje v letech 2011–2020. U počtu návštěvníků byla dále provedena predikce následujících dvou let. Práce dále analyzovala vývoj návštěvností jednotlivých hradů Šumavského trojhradí v letech 2011–2020. V poslední části je práce zaměřena na doporučení a návrhy, které by mohly zvýšit atraktivitu těchto památek i mimo vytižené letní měsíce a zvýšit informovanost o ubytovacích zařízeních v kraji.

První část analýzy se zabývala vývojem počtu HUZ, počtu jejich hostů a počtu přenocování. Počet HUZ se ve zkoumaném období navyšoval. Tento růst je spojen se zvýšeným zájmem turistů o tyto lokality. Nejvíce zastoupenou kategorií těchto zařízení jsou penziony. V roce 2012 došlo k nejvyššímu meziročnímu nárůstu počtu hromadných ubytovacích zařízení, což se odrazilo na zvýšené návštěvnosti v tomto roce. V roce 2013 počty HUZ i počty hostů vykazovaly nižší hodnoty než v roce předchozím. Tento pokles byl zapříčiněn snížením výkonnosti ekonomiky ČR a zvyšováním cen. V průběhu let 2013–2019 docházelo meziročně pouze k nárůstu počtu hostů. V roce 2015 došlo k nejvyššímu meziročnímu nárůstu počtu hostů a přenocování z celého sledovaného období. U počtu hostů došlo ke zvýšení o 13,87 % a u počtu přenocování o 17,25 %. Tento růst mohl být, stejně tak jako růst návštěvnosti památek, zapříčiněn uvedením seriálu Policie Modrava na jaře tohoto roku. Díky seriálu se znovu zvedla vlna oblíbenosti této lokality, což potvrdil růst v následujících obdobích s výjimkou roku 2020. Rok 2020, kdy se na počátku března v České republice objevily první případy koronaviru, vykazoval meziroční pokles o 38,8 %. Takto výrazný pokles byl způsoben restrikcemi, které bránily v ubytování hostů v těchto zařízeních, která musela být v období lockdownu uzavřena. V tomto roce se také změnila struktura hostů, kdy se meziročně poměr rezidentů a nerezidentů změnil o 13,85 % ve prospěch rezidentů. Tato skutečnost byla zapříčiněna ztíženou možností cestování jak českých turistů do zahraničí, tak zahraničních turistů do České republiky. Čeští turisté tedy využívali domácí ubytovací služby mnohem více než v předchozích letech analyzovaného období.

Pro počet hostů byla na základě vybrané funkce vytvořena predikce pro následující dva roky 2021 a 2022. Bodový odhad v roce 2021 činil 669 721 hostů, skutečná návštěvnost

však byla 555 941. Důvodem nižší návštěvnosti oproti predikované byly přetrvávající restrikce i v tomto roce.

Druhá část analýzy se zaměřovala na roční a sezónní návštěvnosti jednotlivých hradů a na predikci následujících dvou let. Hrad Kašperk zaznamenal výraznější výkyvy v letech 2015 a 2020. Rok 2015 byl spojen se seriálem Policie Modrava, který se natáčel v blízkosti hradu a jeho okolí. Meziroční návštěvnost se díky tomuto seriálu navýšila o 11 840 lidí. V roce 2020 hrad přišel o 11 790 návštěvníků z důvodu pandemické situace. Očekávaná návštěvnost roku 2021 byla 47 613 lidí, skutečná návštěvnost byla o 1 428 hostů nižší, zřejmě kvůli přetrvávající pandemické situaci. Pokles počtu návštěvníků hradu Kašperk v roce 2020 oproti hradům Rabí a Velhartice, které při pandemické situaci vykazovaly nárůst, byl zapříčiněn nízkou návštěvností v I., II. a IV. kvartálu.

Hrady Rabí a Velhartice zaznamenaly v roce 2013 pokles a v roce 2014 opětovný nárůst návštěvníků. Obecně nejvyšších hodnot návštěvnosti všech hradů dosahuje třetí kvartál, který se nachází v období letních prázdnin. Návštěvnost hradu Rabí se v roce 2020 zvýšila o 9 973 a návštěvnost hradu Velhartice se zvýšila o 12 673, čímž se jejich propady v ostatních kvartálech vyrovnaly a celkově tak byla návštěvnost stále rostoucí. Hrad Kašperk i přes nárůst návštěvníků ve třetím kvartálu o 1 449 zaznamenal meziroční pokles, jelikož se návštěvnosti v ostatních kvartálech tohoto roku velmi snížily. Výkyvy jednotlivých čtvrtletí hradů byly způsobeny nejen pandemií covid-19, ale také otevírací dobou, počtem akcí v průběhu roku, opravami či počasím. I přes tyto výkyvy však návštěvnost z dlouhodobého hlediska roste.

Památkám i hromadným ubytovacím zařízením by se vyplatila vzájemná spolupráce a propagace, díky čemuž by se mohlo zefektivnit jejich fungování. Zařízení by tak mohla nabízet zvýhodněné balíčky či tipy na výlety v okolí. Hrady by pro zvýšení zájmu v jarních a podzimních měsících mohly organizovat různé akce zaměřené na školní výlety, při kterých by děti mohly edukovat interaktivní formou a zvýšit tak i zájem dětí o historické památky a historii jako takovou.

Seznam použitých zdrojů

- [1] KOTÍKOVÁ, Halina. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4603-6.
- [2] DROBNÁ, Daniela a MORÁVKOVÁ, Eva. *Cestovní ruch: pro střední školy a pro veřejnost*. Praha: Fortuna, 2010. ISBN 978-80-7373-079-6.
- [3] *Porozumění cestovnímu ruchu: základní glosář*. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online]. b. r. [cit. 08.08.2021]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/17e09ec7-5bd6-463e-9ebd-ed72aea946fe/Zakladni-glosar>
- [4] *Základní pojmy a definice*. Český statistický úřad [online]. b. r. [cit. 08.08.2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20557193/921108m.pdf/b6571837-6a2e-4138-912c-59da6de43de4?version=1.0>
- [5] HESKOVÁ, Marie a kol. *Cestovní ruch: pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. Praha: Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-948-3.
- [6] INDROVÁ, Jarmila a kol. *Cestovní ruch (základy)*. Praha: Oeconomica, 2007. ISBN 978-80-245-1252-5.
- [7] DŮMEOVÁ, Ludmila a kol. *Venkovský cestovní ruch v České republice*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2012. ISBN 978-80-213-2264-6.
- [8] RYGLOVÁ, Kateřina. *Cestovní ruch: (soubor studijních materiálů)*. Ostrava: Key Publishing, 2007. ISBN 978-80-86575-57-5.
- [9] FRANCOVÁ, Eva. *Cestovní ruch*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0719-1.
- [10] JAKUBÍKOVÁ, Dagmar. *Marketing v cestovním ruchu*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-3247-3.
- [11] *Hrubý domácí produkt (HDP) - Metodika*. Český statistický úřad [online]. 2021. [cit. 20.11.2021]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_-hdp-
- [12] HORNER, Susan a SWARBROOKE, John. *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času*. Praha: Grada, 2003. ISBN 80-247-0202-9.
- [13] *Dotace EU – NUTS*. [online]. 2021. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 20.11.2021]. Dostupné z: <https://dotaceeu.cz/cs/ostatni/dulezite/slovník-pojmu/n/nuts>
- [14] *NUTS*. Portál územního plánování [online]. 2020. [cit. 28.09.2021]. Dostupné z: <https://portal.uur.cz/spravni-usporadani-cr-organy-uzemniho-planovani/nuts.asp>

- [15] VAŠTÍKOVÁ, Miroslava. *Marketing služeb: efektivně a moderně*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2721-9.
- [16] ORIEŠKA, Ján. *Služby v cestovním ruchu*. Praha: Idea servis, 2010. ISBN 978-80-85970-68-5.
- [17] *Oficiální klasifikace v ČR*. HotelStars. [online]. b. r. [cit. 29.08.2021]. Dostupné z: <https://www.hotelstars.cz/oficialni-klasifikace-v-cr>
- [18] ORIEŠKA, Ján. *Metodika činnosti průvodce cestovního ruchu*. Praha: Idea servis, 2007. ISBN 978-80-85970-57-9.
- [19] Asociace průvodců ČR. *Asociace průvodců ČR* [online]. 2008 [cit. 14.10.2021]. Dostupné z: <https://www.asociacepruvodcu.cz/>
- [20] SEVEROVÁ, Michaela. *České dědictví UNESCO v šestnácti!* [online]. 2021 [cit. 30.08.2021]. Dostupné z: https://www.unesco-czech.cz/tiskova-zprava/?id=318#page_start
- [21] GOELDNER, Charles R. a John Raymond Brent RITCHIE. *Cestovní ruch: principy, příklady, trendy*. Přeložila Lucie SCHÜREROVÁ. Brno: BizBooks, 2014. ISBN 978-80-251-2595-3.
- [22] *About the OECD*. OECD [online]. 2021. [cit. 22.11.2021]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/about/>
- [23] *Základní informace o OECD*. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR [online]. 2020 [cit. 14.10.2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/zakladni-informace-o-oecd>
- [24] *Satelitní účet cestovního ruchu*. Český statistický úřad [online]. 2021 [cit. 2021-10-14]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/satelitni_ucet_cestovniho_ruchu
- [25] *Satelitní účet cestovního ruchu ČR /TSA ČR/*. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online] 2021. [cit. 15.11.2021]. Dostupné z: [https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/cestovni-ruch/statistiky-a-analyzy-\(1\)/aktualni-casove-rady-statistiky-cestovniho-ruchu/satelitni-ucet-cestovniho-ruchu-cr-tsa-cr](https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/cestovni-ruch/statistiky-a-analyzy-(1)/aktualni-casove-rady-statistiky-cestovniho-ruchu/satelitni-ucet-cestovniho-ruchu-cr-tsa-cr)
- [26] FORET, Miroslav a Věra FORETOVÁ. *Jak rozvíjet místní cestovní ruch*. Praha: Grada Publishing, 2001. ISBN 80-247-0207-X.
- [27] *Co je Agregátní poptávka*. Peníze.cz - Největší web o osobních financích na českém internetu [online]. 2000 [cit. 20.10.2021]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/slovník/agregatni-poptavka>
- [28] *Cestovní ruch*. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online] 2021. [cit. 22.10.2021]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/cestovni-ruch>

- [29] *Brána do Čech – Turistický portál Ústeckého kraje*. Turistický portál Ústeckého kraje [online]. 2021. [cit. 22.11.2021]. Dostupné z: <https://www.branadocech.cz/cs/article/influencer-trip-aneb-ustecky-kraj-cili-propagaci-na-socialni-site/3195/21/0>
- [30] *CzechTourism*. CzechTourism [online]. 2021. [cit. 22.11.2021]. Dostupné z: <https://www.czechtourism.cz/cs-CZ/O-nas/Zakladni-informace/Zakladni-informace-o-agenture-CzechTourism>
- [31] *Památky UNESCO*. Ministerstvo kultury České republiky [online]. 2021 [cit. 14.10.2021]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/pamatky-unesco-263.html>
- [32] *UNESCO in brief – Mission and Mandate*. UNESCO [online]. 2021 [cit. 14.10.2021]. Dostupné z: <https://en.unesco.org/about-us/introducing-unesco>
- [33] *Činnosti*. Národní památkový ústav. [online]. 2021. [cit. 13.11.2021]. Dostupné z: <https://www.npu.cz/cinnosti>
- [34] *Strategie rozvoje cestovního ruchu ČR 2021-2030*. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online]. 2021. [cit. 13.11.2021]. Dostupné z: <https://mmr.cz/cs/ministerstvo/cestovni-ruch/koncepce-strategie/strategie-rozvoje-cestovniho-ruchu-cr-2021-2030>
- [35] *Statistická ročenka Plzeňského kraje*. Český statistický úřad [online]. 2020. [cit. 19.01.2022]. ISBN 978-80-250-3029-9. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/122245273/33010820.pdf/801ffdc2-f214-4ded-9bc6-7ce56aced2b1?version=1.4>
- [36] *Základní informace o kraji*. Plzeňský kraj [online]. 2022. [cit. 19.01.2022]. Dostupné z: <https://www.plzensky-kraj.cz/plzensky-kraj>
- [37] *Brdy – nejvyšší ryze české pohoří v České republice*. Kudy z nudy [online]. 2022. [cit. 19.01.2022]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/brdy-nejvyssi-ryze-ceske-pohori-v-ceske-republic>
- [38] *Projekty euroregionu*. Euregion Šumava jihozápadní Čechy [online]. 2019. [cit. 19.01.2022]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/index.php?pages=&page=531&lang=cz>
- [39] TRNEČKOVÁ, Zuzana. *Regionální účty v Plzeňském kraji*. Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Plzni [online]. 2021. [cit. 19.01.2022]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xp/regionalni-ucty-v-plk>
- [40] *Nejnovější údaje: Plzeňský kraj*. Český statistický úřad [online]. 2021. [cit. 19.01.2022]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xp/1-xp>

- [41] TRNEČKOVÁ, Zuzana. *Zaměstnanost a nezaměstnanost v Plzeňském kraji ve 2. čtvrtletí 2020*. Český statistický úřad [online]. 2020. [cit. 19.01.2022]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xp/zamestnanost-a-nezamestnanost-v-plzenskem-kraji-ve-2-ctvrtleti-2020>
- [42] *Kašperské hory: Šumavské Trojhradí*. Šumavské Trojhradí [online]. 2022. [cit. 19.01.2022]. Dostupné z: <http://trojhradi.cz/>
- [43] *Hrad Kašperk: Historie a rekonstrukce*. Hrad Kašperk [online]. 2017. [cit. 19.01.2022]. Dostupné z: <https://www.kasperk.cz/o-kasperku/historie-a-rekonstrukce>
- [44] *Rabí: Stavební vývoj hradu*. Národní památkový ústav [online]. 2022. [cit. 19.01.2022]. Dostupné z: <https://www.hrad-rabi.cz/cs/o-hradu/stavebni-vyvoj>
- [45] SLABÝ, Lukáš. *Jaké hrady u nás patří k těm největším a nejrozsáhlejším?* [online]. Praha: EuroZprávy.cz, 2018 [cit. 19.01.2022]. Dostupné z: <https://eurozpravy.cz/magazin/230357-hotovo-jake-hrady-u-nas-patri-k-tem-nejvetsim-a-nejrozsahlejsim/>
- [46] *Velhartice: O hradu*. Národní památkový ústav [online]. b. r. [cit. 19.01.2022]. Dostupné z: <https://www.hrad-velhartice.cz/cs/o-hradu>
- [47] *Zřícenina hradu Velhartice*. Národní památkový ústav [online]. b. r. [cit. 19.01.2022]. Dostupné z: <https://www.pamatkovykatalog.cz/zricenina-hradu-velhartice-14233207>
- [48] HINDLS, Richard. *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-43-6.
- [49] SVATOŠOVÁ, Libuše a Bohumil KÁBA. *Statistické metody II*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2008. ISBN 978-80-213-1736-9.
- [50] *Charakteristiky polohy*. Gymnázium Milevsko [online]. 2022. [cit. 03.01.2022]. Dostupné z: <https://www.gymnazium-milevsko.cz/charakteristiky-polohy>
- [51] *Cestovní ruch v historických souvislostech* [online]. 2011 [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20541253/1804110620_21.pdf/c2e94604-287b-45ea-8d98-c0bc22201d73?version=1.0
- [52] *Čedok a.s. historie*. Čedok [online]. 2022. [cit. 08.03.2022]. Dostupné z: <https://www.cedok.cz/cedok/historie/>
- [53] HAVELKA, Jan. *Skvělé období v historii KČT*. Turista. 2008, roč. XLVII, čís. 2, s. 46–47. ISSN 0139-5467.

[54] *MMR pokračuje v podpoře cestovního ruchu. Vyhláší dotační titul na podporu velkých CK.* Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online]. 2022. [cit. 12.02.2022]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/cestovni-ruch/informace-udalosti/mmr-pokracuje-v-podpore-cestovniho-ruchu-vyhlasuj>

[55] *Plzeňský kraj — Turistů ráj.* Turistů ráj [online]. 2022. [cit. 02.03.2022]. Dostupné z: <https://www.turisturaj.cz/>

Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

Seznam obrázků

Obrázek 1: Hrad Kašperk	32
Obrázek 2: Hrad Rabí	32
Obrázek 3: Hrad Velhartice	33

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vývoj počtu HUZ Plzeňského kraje v letech 2011–2020	34
Tabulka 2: Vývoj počtu hostů HUZ Plzeňského kraje v letech 2011–2020.....	35
Tabulka 3: Procentuální zastoupení rezidentů a nerezidentů na celkovém počtu hostů Plzeňského kraje v letech 2011–2020.....	36
Tabulka 4: Vývoj počtu přenocování hostů HUZ Plzeňského kraje v letech 2011–2020 ...	37
Tabulka 5: Model počtu hostů HUZ Plzeňského kraje v letech 2011–2020	37
Tabulka 6: Predikovaný počet hostů HUZ Plzeňského kraje v letech 2021–2022.....	38
Tabulka 7: Vývoj počtu návštěvníků hradu Kašperk v letech 2011–2020	39
Tabulka 8: Model počtu návštěvníků hradu Kašperk v letech 2011–2020.....	40
Tabulka 9: Predikovaný vývoj počtu návštěvníků hradu Kašperk v letech 2021–2022.....	40
Tabulka 10: Sezónní návštěvnost hradu Kašperk v letech 2017–2020	41
Tabulka 11: Průměrné sezónní indexy návštěvnosti hradu Kašperk	41
Tabulka 12: Predikovaný počet návštěvníků hradu Kašperk v letech 2021–2022	42
Tabulka 13: Vývoj návštěvnosti hradu Rabí v letech 2011–2020	42
Tabulka 14: Model počtu návštěvníků hradu Rabí v letech 2011–2020	43
Tabulka 15: Predikovaný vývoj počtu návštěvníků hradu Rabí v letech 2021–2022	43
Tabulka 16: Sezónní návštěvnost hradu Rabí v letech 2017–2020	44
Tabulka 17: Průměrné sezónní indexy návštěvnosti hradu Rabí	44
Tabulka 18: Predikovaný počet návštěvníků hradu Rabí v letech 2021–2022.....	45
Tabulka 19: Vývoj návštěvnosti hradu Velhartice v letech 2011–2020.....	45
Tabulka 20: Model počtu návštěvníků hradu Velhartice v letech 2011–2020	46
Tabulka 21: Predikovaný vývoj počtu návštěvníků hradu Velhartice v letech 2021–2022	46
Tabulka 22: Sezónní návštěvnost hradu Velhartice v letech 2017–2020	47

Tabulka 23: Průměrné sezónní indexy návštěvnosti hradu Velhartice.....	47
Tabulka 24: Predikovaný počet návštěvníků hradu Velhartice v letech 2021 a 2022.....	48
Tabulka 25: Srovnání průměrných hodnot návštěvnosti, 1. absolutní diference a koeficientu růstu Šumavského trojhradí za období let 2011–2020.....	49

Přílohy

Příloha 1: Kapacity HUZ Plzeňského kraje v letech 2012–2020	61
Příloha 2: Počet rezidentů a nerezidentů Plzeňského kraje v letech 2011–2020.....	61
Příloha 3: Pomocné sezónní výpočty hradu Kašperk v letech 2017–2020.....	62
Příloha 4: Pomocné sezónní výpočty hradu Rabí v letech 2017–2020.....	62
Příloha 5: Pomocné sezónní výpočty hradu Velhartice v letech 2017–2020	62

Příloha 1: Kapacity HUZ Plzeňského kraje v letech 2012–2020

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Hotel *****	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Hotel, motel, hotel ****	22	22	22	22	22	23	23	23	26
Hotel, motel, hotel ***	66	61	59	61	60	60	61	62	76
Hotel, motel, hotel **	16	12	12	10	11	9	10	8	10
Hotel, motel, hotel *	16	15	14	16	15	15	15	14	11
Hotel garni *****, ***, **, *	7	7	5	6	6	4	4	4	6
Penzion	241	228	209	208	212	209	219	217	243
Kemp	37	37	36	36	35	38	49	50	52
Chatová osada	27	29	29	28	29	29	31	29	31
Turistická ubytovna	48	43	37	41	38	34	33	34	47
Ostatní HUZ	118	118	93	92	90	85	89	86	89
Celkem	599	573	517	521	519	507	535	528	592

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Příloha 2: Počet rezidentů a nerezidentů Plzeňského kraje v letech 2011–2020

Rok	Rezidenti	Nerezidenti	Celkem
2011	322 799	172 810	495 609
2012	390 646	204 492	595 138
2013	372 129	186 668	558 797
2014	366 150	202 596	568 746
2015	415 577	234 673	650 250
2016	427 474	232 537	660 011
2017	494 076	257 479	751 555
2018	533 704	306 196	839 900
2019	557 617	314 276	871 893
2020	415 177	118 443	533 620
Průměr	429 534,9	223 017	652 551,9

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Příloha 3: Pomocné sezónní výpočty hradu Kašperk v letech 2017–2020

Celkový průměr	13 161			
Sezónní průměr	1 423	10 542	37 041	3 639
Sezónní index	0,1081	0,8010	2,8144	0,2765
Sezónní odchylka	-11 738	-2 619	23 880	-9 523

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 4: Pomocné sezónní výpočty hradu Rabí v letech 2017–2020

Celkový průměr	15 293			
Sezónní průměr	218	13 466	45 606	1 884
Sezónní index	0,0143	0,8805	2,9821	0,1232
Sezónní odchylka	-15 075	-1 828	30 313	-13 409

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 5: Pomocné sezónní výpočty hradu Velhartice v letech 2017–2020

Celkový průměr	11 875			
Sezónní průměr	138	10 469	34 683	2 210
Sezónní index	0,0116	0,8816	2,9207	0,1861
Sezónní odchylka	-11 737	-1 406	22 808	-9 665

Zdroj: vlastní zpracování